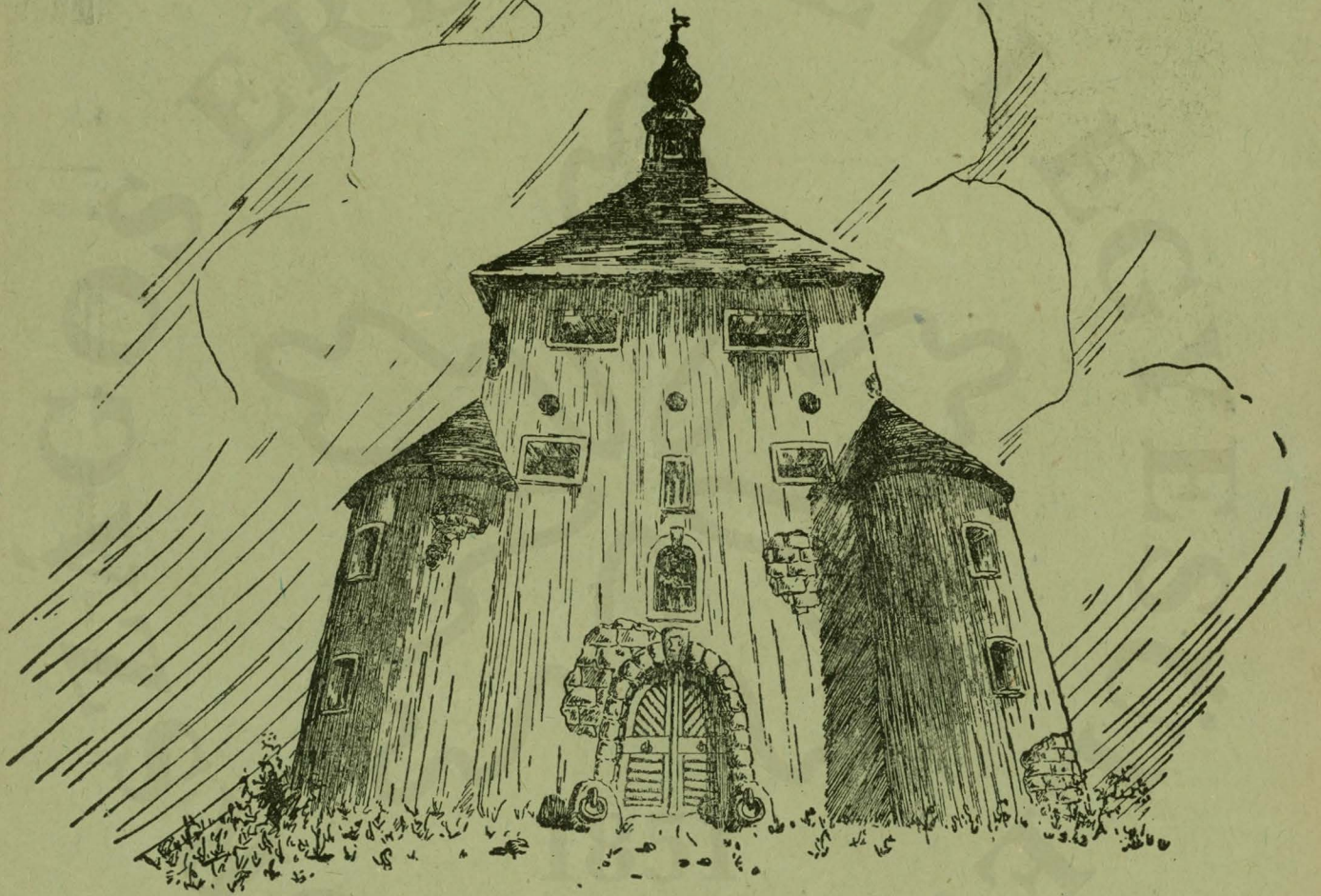

BÁSTYA'NK

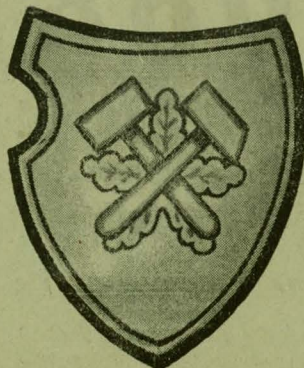

A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók
Ifjúsági Körének havi folyóirata.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Kardos Árpád.

Sopron.

Negyedik évfolyam.

Negyedik szám.

Április - 1944.

BÁSTYÁNK

Havi folyóirat, megjelenik minden hó ötödikén. — Felelős szerkesztő és kiadó : Kardos Árpád. — Szerkesztőség és kiadóhivatal : Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók Ifjúsági Köre, Sopron, II. Rákóczi Ferenc-utca 13. Telefon : 415. Póstaírók : Sopron I. 95. — Lapzárta minden hó 20.-án. — Kéziratokat nem adunk vissza. Előfizetési díj évi 12 P, félévre 6 P, negyedévre 3 P, egyes szám ára 1 pengő 20 fillér. — Póstatakarékpénztári csekkszámra szám : „Bástyánk“ szerkesztősége és kiadóhivatala Sopron, 47.016. — Kiadótulajdonos : A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók Ifjúsági Köre, Sopron.

A szerkesztőbizottság vezetője: vitéz Szőnyi S. László erdőmérnök.

Tartalom.

	Oldal
Erőpróba—erőforrás	1
✓ Hábel György : Egyetemünk ifjúsága a statisztika tükrében	2
✓ vitéz Sebők László : Két ember elindul....	6
✓ Szanyi József : A magyar észjárás	9
✓ Benedek Attila : Csőd	12
✓ Szőnyi Gábor : Kodály Zoltán	14
✓ Keresztesi Béla : Ce passeport expire....	15
✓ Faller Jenő : A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók Ifjúsági Körének múltjából (5. kötet)	17
Jog vagy kötelesség ?	21
✓ Bercsényi Lajos : Probléma.....	22
✓ Gulyás Jenő : Országjáró Kamaraszínház Sopronban	23
Testedzés	24

A „TURUL” Könyvkiadó

új könyvei:

Kodolányi János :

Csendes órák

Tanulmányok, bírálatok,
cikkek

Fűzve 7.50, kötve 9.—

Németh László :

Lányaim

Tanulmányok gyermekekről.

Fűzve 5.—, kötve 6.50

Szabó Pál :

Keresztelő

A trilógia második része.
A „Lakodalom” folytatása.

Fűzve 7.50, kötve 9.—

Erőpróba—erőforrás.

Sokkal többen hallgathatták volna meg a szexuális előadásokat! Akik elmaradtak, vajjon nem hasonlítanak-e azokhoz a betegekhez, akik nem mernek orvoshoz menni, mert attól félnek, hogy súlyosan betegeknek találná?

Nagy kár, ha nem akarjuk tudomásul venni, hogy rossz úton járunk. Hogyan szánnók rá magunkat akkor arra, hogy visszatérjünk a jóra? Végtelen dolog, ha a fiatal ember szexuális vonatkozásban az ösztönöktől korbácsolva, behúnyt szemmel halad testi-lelki romlása felé és nem akarja tudomásul venni azt az óriási felelősséget sem, amely ebben a tekintetben is terheli nemzetével szemben. Hogyan menekülhetne meg akkor annak az embernek a tragédiájától, aki előbb-utóbb magának és a közösségnek is csak terhére válik?

A fiatalság különben annyira szívén hordozza népe, nemzete jövőjét! Olyan gonddal tudja boncolgatni a jelen bajait, annyira fel tud hördülni látásukra, olyan felháborodottan ítéli el a vétkeseket és olyan lelkesen készül arra, hogy nyitott szemmel és új lélekkel új korszaknak vessen meg alapját! Hát tegye is meg! De a reformmunkát kezdje meg önmagán! Ne is várjon vele, amíg kimegy az életbe, hanem indítsa meg most! Ne a dolog könnyebbik végét fogja meg az ifjú lelkesedés és szép tervek kovácsolása formájában, hanem feszüljön neki a régiek felszámolásának azon a ponton, ahol az a legnehezebb: vegye munkába önmagát és a maga megújulása kezdetétől zabolázza meg szexuális ösztöneit!

Aki megteszi, nehéz harcra szánja reá magát. De érdemes azért harcolnia, hogy ne kelljen pirulnia hitvány gyengesége, az állat fokára való lealjasodása miatt, ne kelljen a futó gyönyörök elmúlása után rettegnie: nem lesz-e következménye, nem romlik-e meg a vére, nem hoz-e szegényt családjá nevére, nem tesz-e szerencsétlenné késői utódokat is? Érdemes az ifjú embernek a harcot megvívnia azért is, hogy általa ne romoljék tovább fizikailag-erkölcsileg a nemzet sokszorosan fertőzött teste sem, hanem friss

és egészséges vérátömlesztés történjék abba, áldáára megújult nemzedékek egész sorának!

Higgyük el, hogy ezen a ponton dől el, mennyi a jogos alapja minden mi hangoskodásunknak, amellyel előbbi nemzedékek fölé helyezkedünk és náluknál különbeknek tartjuk magunkat. Ezen a ponton kell megállanunk az igazi erőpróbát! Hogy mekkora az erőnk és milyen szívós az akarásunk, azt igazán meggyőzően még a legszebb tanulmányi eredmény sem igazolja. Hogy milyen férfiasak vagyunk, nem határozott fellépésünkön és hódító modorunkon fordul meg. Erőnköt és férfiasságunkat az méri, hogy milyen határozottsággal tudjuk bedugni fülünket, amikor szennyes beszéd üti meg, mekkora bátorsággal tudunk nevetségessé válni azáltal, hogy tiltakozunk ellene. Hogy igazán erős vagyok-e, abból tűnik ki, hogy vissza tudok-e utasítani mérgező írásokat, amelyekkel megkínálnak, el tudom-e őket égetni, ha egy ideig megejtettek; tudok-e barátoktól elszakadni, ha felismerem bennük a csábítót, szembe tudok-e helyezkedni egy egész beteg kor laza felfogásával és odakiáltani neki: tiszta akarok maradni, ha gúny ér is érte!

Igen ám, de honnan vegyük ezt az erőt? Sokat jelent, ha olyan családból jöttél, ahol tisztaságot lehel az egész légkör. Segítségére lesz az is, ha nem vagy cinikus, hanem mindedig megőrizted idealizmusodat! De ezek az erőforrások is elégtelenek. Önmagunk legyőzéséhez emberfeletti erő szükséges! Az az erő, amelyek birtokában így tudott újjongani Krisztus apostola: „Mindenre van erőm a Krisztusban, aki engem megerősít! (Fil. 4, 13.) Ezeknél diadalmasabb szavak még nem hangzottak el, mióta a világ áll! De ennél az erőforrásnál nincs is gazdagabb és bőségesebb és kimeríthetlenebb erőforrás!

Belőle próbálj meríteni! Majd megismered akkor, mit jelent győzni, a legnehezebb csatát is megnyerni: erősebbnek lennünk a magunk vérénél!

Egyetemünk ifjúsága a statisztika tükrében.

Összeállította: Hábel György emh.

Egyetemünk hallgatóinak létszáma az utóbbi években jelentősen megnövekedett. Az új helyzet új feladatok elé állította az ifjúság nevelőit és vezetőit. Régebben, amikor még kicsi volt a létszám, a hallgatók legnagyobbbrészt személyesen is ismerték egymást, könnyű volt helyzetükről tájékozódni. Ma ez szinte lehetetlen. A létszámnövekedés különösen az utóbbi évben sok vitára adott okot, és számos vélemény hangzott el annak előnyös és főleg a hátrányos következményeiről, de részletes képet nem igen sikerült a hallgatósról alkotni.

Ha tehát az ifjúság összetételét ismerni akarjuk, a statisztikához kell folyamodnunk. A számok mindig elfogulatlanul tárják elénk a valóságot. Ezeket az adatokat eddig hiányoltuk. A második félévi beiratkozással járó alkalmat felhasználtam az adatok összegyűjtésére. A feldolgozás eredményét az alábbiakban közlöm.

1. Egyetemünk ifjúságának létszáma az utolsó három évtizedben erősen hullámzott. A hullámzás sokkal nagyobb méretű, mint a többi egyetemek ifjúságáé. A trianoni békeszerződés alapjaiban rendítette meg a magyar bányászatot és erdőgazdaságot. Az országtól legnagyobbbrészt olyan területeket csatoltak el, ahol fejlett bányászat és erdőgazdálkodás folyt. A területvesztés számos mérnöktől vette el a kenyeret, a kilátástalan jövő pedig az ifjúság szakjaink iránti érdeklődését csökkentette. Selmecbányán 1912—13. évben a beiratkozott hallgatók száma: bmh.: 180, kmh.: 55, emh.: 385, **összesen: 620** volt.

A háború után Sopronban fokozatosan csökken a hallgatószám, különösen az erdészszakon. 1928—29-ben eléri a mélypontot: bmh.: 34, kmh.: 20, emh.: 66, **összesen 121**. Innen kezdve ismét lassan emelkedni kezd, 1936—37-ben bmh.: 56, kmh.: 62, emh.: 101, **összesen: 219**. Az ország örvendetes megnagyobbodása 1939—40-ben szinte ugrásszerűen megsokszorozza a létszámot. A legnagyobb emelkedés megint az erdészszakon következett be, bmh.: 88, kmh.: 72, emh.: 163, **összesen: 323**. Az ideai beiratkozások pedig már megközelítik a régi békebeli selmeci létszámot.

A második félévre február 18.-ig beiratkozott hallgatók létszáma évfolyamonként és szakonként:

	I.	II.	III.	IV.	össz.
bmh.	27	37	25	22	111
kmh.	29	24	16	15	84
emh.	128	107	73	56	364
összesen	184	168	114	93	559

2. A hallgatók anyanyelve:

magyar	543	szerb	2
román	3	bolgár	1
lengyel	3	német	1
rutén	3	horvát	1
tót	2		

Magyar anyanyelvű 97%, idegen anyanyelvű 3%. Örvendetes jelenség, hogy hallgatósrágunk abszolút többsége magyar anyanyelvű. Ezen a téren évek folyamán alig változott a helyzet. Az 1932. évi 136 hallgató közül is csak 4-en idegen anyanyelvűek. Érdemes volna felkutatni, hogy 1914 előtt milyen volt ezen a téren a helyzet. Közismert tény, hogy a Habsburg uralom idején a magyar bányászatra és erdészetre erős német nyomás nehezedett. Hiszen a selmeci akadémián csak 1867-ben, 77 évvel ezelőtt vezették be a magyar nyelv használatát. Addig a magyar hallgatósrág nem volt túlsúlyban.

3. A hallgatók állampolgársága:

magyar	544	román	3
menekült	6	tót	2
lengyel	3	bolgár	1

4. Napjaink nagy problémája a faji kérdés és az asszimiláció. Ennek egyik kedvelt módszere a név- és származásvizsgálat. Nem lesz érdektelen, ha ezt is megvizsgáljuk. Bár a név nem fedi teljesen a származást, mert idegen nevének lehetnek túlnyomó többségben magyar vérűek, és viszont magyar nevének idegen vérűek (névmagyarosítás jelentős szerepet játszik). A két véglet nagyjából kiegyensúlyozza egymást, tehát a névelemzés megközelítőleg jó eredményt ad a származás vizsgálatnál.

543 magyar anyanyelvű hallgató közül szláv (délszláv, tót, lengyel) neve van 61-nek (11%), germán neve van 60-nak (11%), más idegen 10-nek (2%). Összesen: 131 idegennevű hallgató 24%. Az adatok igazolják, hogy a germán és szláv hatás egyenlőmértékű.

5. A hallgatók vallása: zárójelben a selmeci 1912—13. évi adatok vannak:

róm. kat.	383	68.5%	(55.8)
református	101	18.2%	(15.8)
evangélikus	49	8.7%	(14.0)

görög kat.	14	2.5%	(3.7)
görög kel.	5	0.9%	(5.0)
unitárius	4	0.7%	(1.2)
izraelita	3	0.5%	(4.5)

Szembetűnő a róm. kat. és a református vallás százalékanak emelkedése a selmeci adatokkal szemben. Az evangélikusok száma jelentősen csökkent. A görögkeleti vallás százaléka Selmecen jelentősen nagyobb volt, mint Sopronban, ennek oka főleg a szépszámmal, szereplő nemzetiségekben keresendő. Magán az erdészszakon 30 román hallgató volt. Hasonló a helyzet az izr. vallásnál. Selmecen 23 izr. vallású bm. hallgató volt, 5 kmh. A bányászoknak 14%-a, a kohászoknak 9%-a volt izraelita. Sopronban ez a szám minimálisra csökkent. Az 1939. IV. t. c. szerint 4 hallgató tekintendő zsidónak.

6. Az idegen nyelvek tudása a mérnökökre különösen fontos. Aki idegen (főleg nyugati) nyelvet nem tud, annak számára a továbbképzés lehetősége az egyetem elhagyása után igen szűk keretek közé szorul. Igaz, hogy szótár segítségével a legtöbb hallgató legalább a német szakmunkákat megérti, de ez sohasem egyenlő értékű egy nyelv biztos tudásával. Az adatok bevallása sem egyenértékű. Nehéz meghatározni azt a mértéket, hogy hol kezdődik egy nyelv kellő tudása. Ezért az alábbi adatok csak megközelítőleg mutatják a valódi nyelvtudást:

németül beszél	135	24%,
románul beszél	58	10%,
franciául beszél	30	5.4%
tótul beszél	25	4.5%,
csehül beszél	16	2.9%,
ruténül beszél	12	2.0%,
angolul beszél	10	1.8%,
horvátul beszél	6	1.1%,
szerbül beszél	5	0.9%,
olaszul beszél	3	0.5%,
finnül beszél	1	0.2%,
csak magyarul beszél		65%,
egy idegen nyelvet b.		23%,
két idegen nyelvet b.		7%,
három idegen nyelvet b.		3%,
négy idegen nyelvet b.		2%.

A német nyelv után legtöbben románul tudnak. A trianoni évek adataival szemben feltűnő a nemzetiségi nyelvet beszélő hallgatók számának jelentős emelkedése. Ez idővel azonban csökkenni fog, mert a mostani korosztály még kényszer következtében tanulta meg az utódállamok nyelvét. De akik már a felszaba-

dulás után kerültek középiskolába és onnan néhány év múlva egyetemünkre, nem fognak ilyen mértékben nemzetiségi nyelvet beszélni. A felszabadult területekről származó hallgatókon kívül pedig, a csonkaországiak már jó formán egyáltalán nem beszélnek a környező népek nyelvét. Pedig szakjainkra nézve nagyon fontos a nemzetiségi nyelvek tudása. A legtöbben nemzetiségi vidékre kerülnek, egyszerű munkások közé. Ha a mérnök helyesen akar vezetni és irányítani, akkor ahhoz elengedhetetlenül szükséges, hogy a nép nyelvét megtanulja. A nyugati nyelvek mellett legalább egy nemzetiségi nyelv tanulását tervszerűen elő kellene segíteni. Igaz, hogy a legtöbb hallgató időhiányra való hivatkozással még a német és angol nyelv-oktatást sem használja fel nyelvismeretének bővítésére, így a nemzetiségi nyelv tanulásához is kétes reményeket kell fűznünk, de ez a tény ne zárja ki a kísérletezést.

7. A hallgatók kora :

	I.	II.	III.	IV. évf.
1926	1	—	—	—
1925	75	1	—	—
1924	66	72	1	—
1923	30	62	42	1
1922	5	23	31	32
1921	5	7	17	27
1920	—	2	13	9
1919	1	—	6	13
1918	—	—	2	4
1917	—	—	1	2
1916—11	1	3	1	5

A hallgatóság korszerinti megoszlását vizsgálva, azt látjuk, hogy a túlnyomó többség a 19—25 évesek csoportjába esik. Ennél idősebbek csak 19-en vannak. Ha az egyes szakokat nézzük, az első és második éven 3 korosztály, egyenlő részben alkotja a nagy többséget. A 3-ad és 4-edéves szak már 4-5 nagyobb számú korosztályra tagolódik. Ennek oka a tanulmányok megszakítása. A tapasztalat azt mutatja, hogy az első évre beiratkozott hallgatóknak kb. 50 százaléka a második év után elmaradt vizsgái miatt megszakítja tanulmányait. Az így leapadt szakokhoz harmad éven csatlakozik az előbbi évfolyamokból lemaradtak egy része. Ezért változnak meg a korviszonyok.

A nagy kiesési százalék okai a következőkben keresendők. A tanrend zsúfoltsága miatt az első évben nagy százalékban elmaradó vizsgákat alig tudják maradék nélkül pótolni. Sokan vannak olyanok is, akik itt nem találják meg hivatásukat, és elkedvetlenedés miatt nem

tanulnak, vagy időközben eltávoznak. Sok embert hoz a konjunktúra. Az itteni diákélet különlegességei is vonzanak vagy a szakjainkról alkotott téves fogalmak. Utóbbi különösen az erdészeknél tapasztalható. Mindez mutatja, hogy milyen fontos feladata volna a középiskoláknak az érettségiző növendékek helyes és részletes tájékoztatása.

8. A tanulmányait megszakította:

egy évre 40 hallgató,
két évre 10 hallgató,
három évre 5 hallgató,
több évre 2 hallgató.

9. Más egyetemen is hallgattak már 31-en.

10. Más egyetemen már oklevelet szereztek 4-en.

11. Katona volt 28 hallgató.

12. A magyar egyetemi hallgatószám szociális helyzetének vizsgálatára csak az első világháború után terelődött figyelem, amikor az anyagi erejében rendkívül meggyengült közép osztály jelentős része saját erejéből legfeljebb csak igen nagy áldozatok árán volt képes gyermekeinek főiskolai tanulmányait biztosítani.

A szülők foglalkozás szerinti megoszlását feltüntető adatok megmutatják, hogy az értelmiség utánpótlásában társadalmunk egyes rétegei milyen mértékben vesznek részt. Tekintve, hogy hallgatószámunk az ország legkülönbözőbb részeiből jött össze, az adatokból az országos viszonyokra is következtethetünk.

Az értelmiség napjainkban is pozícióinak megtartására törekszik és gyermekeinek taníttatásáért a legnagyobb áldozatoktól sem riad vissza. A felfelé törekvési vágy pedig az alsóbb rétegek szellemi értékeinek kiemelésével a középosztály felfrissítéséről gondoskodik.

A szülők foglalkozása: zárójelben a selmeci 1912—13. évi adatok:

bányamérnök	18	} 10.2% (10.3)
kohómérnök	5	
erdőmérnök	24	
más mérnök	10	
egyetemi tanár	4	0.7% —
pap, tanár, tanító	80	14.3% (14.2)
katona-, rendőrtiszt	15	2.7% (1.1)
köz- és magántisztv.	192	34.5% (26.3)
nagy- és középbirtokos	7	1.2% (5.8)
orvos	17	3.0% (0.6)
ügyvéd, bíró	16	2.8% (2.7)
kereskedő	25	4.5% (12.2)
iparos	57	10.2% (9.5)
katona-, rendőrtiszt	14	2.5% —

erdőaltiszt	12	2.1%	(5.7)
bánya-ipari munkás	17	3.0%	(4.5)
földműves, kisbirtokos	46	8.3%	(7.0)

Legnagyobb száma a tisztviselők gyermekeinek van. Utána nagyság szerint a pap, tanár, tanító csoport következik. Maga a tanítószám 40 hallgatóval szerepel, ha pedig úgy csoportosítjuk: ref. lelkészek és tanítók, akkor 60-an tartoznak ebbe a csoportba. Feltűnő, hogy a mérnök-családokból származó hallgatószám aránylag milyen alacsony létszámmal szerepel. Ezen a téren Selmecen is hasonló volt a helyzet. Az adatok azt is igazolják, hogy az úgynevezett „kisemberek” gyermekeinek is megvan a lehetősége a felfelétörékvésre. Ez különösen akkor szembetűnő, ha megnézzük, hogy a hallgatók közül hányan vannak olyanok, akiknek már a szülei is főiskolai oklevéllel rendelkeznek.

13. Egyetemet, főiskolát, akadémiát csak 188 hallgatónak az édesapja végzett, ez az összlétszámnak 33%-a, valamivel meghaladja az országos átlagot (30%). Vagyis az összes hallgatónak jó kétharmada olyan, aki főiskolai tanulmányai útján kapcsolódik az értelmiség magasabb rétegébe.

14. A szülők földvagyonára:

—10 kat. hold	67
10—50 kat. hold	81
50—100 kat. hold	7
100—500 kat. hold	7
1000—5000 kat. hold	2
5000— kat. hold	1

Összesen 165

15. Ha azt nézzük, hogy a hallgatók szüleinek hány gyermeke van, igazolva látjuk, hogy középosztályunkban milyen nagy arányú a családok elnéptelenedése.

Egyedüli gyermek	101	18.1%
ketten testvérek	174	31.0%
hárman testvérek	135	24.0%
négyen testvérek	79	14.2%
ötven testvérek	33	5.9%
hatan testvérek	13	2.3%
heten testvérek	13	2.3%
nyolcan testvérek	5	0.9%
kilencen testvérek	6	1.1%

Ha az 1—2—3 gyermekes családokat átlag két gyermekesnek tekintjük, akkor a családoknak 73.1%-a, vagyis majdnem háromnegyed része csak a család fenntartásáról, és csak egynegyed része gondoskodik a nemzet szaporodásáról.

16. A hallgatószám lakásvizsgálata:

internátusban lakik	169	30%
albérletben	312	56%

szülőknél és rokonoknál	78	14%
egyedül lakik	132	
ketten laknak	292	
három laknak	69	
négyen laknak	24	
négynél többen	42	

A lakásviszonyokat vizsgálva, megállapíthatjuk, hogy hallgatóságunknak majdnem fele albérlésben lakik. Ez nem mondható kedvező helyzetnek. Az egyetemi hallgatók életmódjának jobban megfelel és célszerűbb az internátus. Igazi közösségi élet csak így fejlődhet ki. Ifjúsági körök életünk válsága azzal is magyarázható, hogy a városban széjjel szórta lakó hallgatókat sokkal nehezebb közösségi munkára fogni, mint az internátusi ifjúságot. A lakásviszonyok egyetemi hallgatóságunk létszámának növekedésével egyre súlyosabbá válnak. Sok hallgató kénytelen a lakáshiány miatt meg nem felelő szobákat bérelni. Másrészt a lakástulajdonosok kihasználva a konjunktúrát, túlzott igényekkel lépnek fel. A jelenlegi helyzet enyhülése csakis arra az időre várható, amikor az épülő új internátusunk készen lesz.

Ha azt vizsgáljuk, hogy egy szobában hányan laknak, azt látjuk, hogy a nálunk kialakult kamarás rendszer alapján legszívesebben ketten bérelnék szobát. Sopronban 55 hallgatónak (9.8%) laknak a szülei.

15. Ösztöndíjak:

		évi összeg	
állami	91 db	—500	17 db
városi	2 db	1000	71 db
vállalati	16 db	—1500	18 db
„Horthy“	5 db	—1800	8 db
összesen	114 db	összesen	114 db

A hallgatóság 20%-a részesül ösztöndíjban.

Selmecen 1912/13ban a hallgatóság 14%-a részesült ösztöndíjban. Ezen a helyen célszerű volna még feltüntetni, hogy milyen mértékben részesül a hallgatóság az egyetem részéről anyagi támogatásban. Tandíjkezdvevény, tanulmányi, étkezési és ruhasegélyek. Ezeknek az összege az utóbbi években jelentősen megnövekedett. Sajnos, az elmúlt évi hivatalos adatok még nem jelentek meg.

18. A hallgatók megoszlása az érettségi bizonyítvány osztályzata szerint

kitüntetéssel érett	85	15.5%
jelesen érett	93	16.5%
jól érett	259	46.0%
elégésgesen érett	122	22.0%

Figyelemre méltó, hogy 71 soproni hallgató közül 17 kitüntetéssel, 12 jelesen érett. A buda-

pestiek nagyrészt jól és elégségesen. Ez érthető is, mert sok fővárosi hallgató úgy véli, hogy vidéki egyetemen könnyebben fog tudni boldogulni, mint a budapestiekén.

Ha az érettségi bizonyítványok minőségét a 12 évvel ezelőtiekével összehasonlítjuk, azt látjuk, hogy ma egyetemünkre sokkal nagyobb mértékben iratkoznak be a jó tanulók, mint a harmincas években.

1932-ben beiratkozottak közül jelesen érett 12 százalék, jól 26 százalék, elégségesen 62 százalék.

Érdekes volna azt is megfigyelni, hogy az érettségi bizonyítványoknak megfelelően az egyetemi tanulmányokban milyen eredményt mutatnak fel a hallgatók. Sok egybehangzó vélemény szerint ezen a téren nagy eltolódások észlelhetők. Sok kiváló érettségiző közép-szerű emberré süllyed, mások viszont gyengébb érettségjük ellenére a kiválóak közé küzdik fel magukat. Természetesen ez azzal is magyarázható, hogy a különböző gimnáziumokban kiadott bizonyítványok nem teljesen egyenértékűek.

Az alábbiakban az érettségi helye szerint csoportosítom a hallgatóságot és ezzel a terület szerinti megoszlást szeretném szembevetni. Néhány hallgatónál nem lehetett ezt az adatot megállapítani, így itt-ott minimális hiba elő fog fordulni.

Dunántúl—Kisalföld: Sopron 71, Pápa 24, Székesfehérvár 19, Szombathely 17, Tata 17, Pécs 16, Győr 13, Esztergom 12, Veszprém 10, Komárom 6, Zalaegerszeg 5, Érsekújvár 4, Nagykanizsa 4, Bonyhád 4, Szentgotthárd 3, Dombóvár 3, Balatonboglár 3, Léva 2, Magyaróvár 2, Sümeg 2, Kőszeg 2, Szekszárd 2, Duna-szerdahely 1, Keszthely 1, Mohács 1, Curgó 1, Kaposvár 1, összesen: 246.

Felsőmagyarország: Budapest 38, Pestszentlőrinc 1, Rákospalota 2, Pestszenterzsébet 3, Mátyásföld 1, Kispeszt 1, Miskolc 31, Kassa 10, Eger 9, Mezőkövesd 8, Salgótarján 7, Gödöllő 4, Rozsnyó 4, Vác 3, Sárospatak 3, Gyöngyös 2, Rimaszombat 2, Hatvan 2, Balassagyarmat 2, Ipolyság 1, Losonc 1, Jászapáti 1, Jászberény 1, összesen: 137.

Duna—Tisza köze: Kalocsa 7, Szeged 6, Baja 5, Kecskemét 3, Kisújszállás 3, Kúnszentmiklós 2, Kiskúnhalas 2, Kiskúnfélegyháza 2, Újvidék 2, Nagykőrös 2, Zombor 1, Szolnok 1, összesen: 37.

Nagyalföld: Debrecen 16, Nyíregyháza 6, Hajduböszörmény 5, Nagyvárad 4, Mezőtúr 3, Szamárnémeti 3, Karcag 2, Szarvas 2, Gyula 2,

Nagykároly 2, Szeghalom 2, Hajdunánás 2, Békés 2, Hódmezővásárhely 1, Csongrád 1, Békéscsaba 1, összesen : 54.

Kárpátalja : Ungvár 10, Munkács 2, Beregszász 2, Huszt 2, Máramarossziget 2, összesen : 18.

Erdély : Kolozsvár 14, Marosvásárhely 6, Sepsiszentgyörgy 6, Zilah 3, Gyertyószentmiklós 3, Székelyudvarhely 3, Beszterce 3, Naszód 2, Csíkszereda 2, Székelykeresztúr 2, összesen : 45.

Külföld : Szlovákia: Pozsony 1. Délerdély: Brassó 4, Temesvár 3, Déva 1, Nagyenyed 1, Gyulafehérvár 1, Bánát : Versec 1, Fehértemplom 1, Nagybecskerek 1, Bulgária : Sumen 1, Horvátország : Zágráb 1, összesen : 16.

A szórás elég nagy és néhány nagyobb számmal szereplő várost leszámítva, egy-egy városból nagyrészt csak 1—4 hallgató jött egyetemünkre. Főleg a bányászoknál és kohászoknál észlelhető ez.

A legtöbb bányász érettségizett Sopronban

9, Miskolcon 8, Tatán 8, Esztergomban 7, Székesfehérvárott 6, Kolozsvárt 6.

Kohászok : Sopronban 26, Miskolcon 11, Pápán 7.

Erdészek : Sopronban 36, Budapesten és környékén 34, Pápán 16, Pécsen 14, Debrecenben 13, Szombathelyen 13, Miskolcon 11, Székesfehérvárott 10, Ungvárt 10, Mezőkövesden 8, Győrött 8, Kassán 7, Kolozsvár 7, Tatán 6, Szegeden 6, Nyíregyházán 6, Veszprémben 5.

Ha az 1912—13. évi selmeci adatokat területi megoszlás szerint csoportosítjuk :

Budapest 31, Felvidék 205 (ebből 56 Selmecen érettségizett), Erdély 128, Dunántúl-Kisalföld 101, Nagyalföld 65, Duna-Tisza köze 42, Kárpátalja 20, Bánát 16, Horvátország 12.

Vagyis azt látjuk, hogy azt a vezetőszerepet, amit most Dunántúl tölt be egyetemi ifjúságunk területi megoszlásában, az első világháború előtt a Felvidék töltötte be.

Két ember elindul . . .

Egymásba karolva, vidáman lépkedtek a ropogó hóban. A szél még jobban megpirosította arcukat. Szinte egymástól kapkodták el a szavakat, ölttek. Ragyogó szemekkel néztek egymásra.

— Ügy-e, érzel valami jóleső bizsergést a szíved táján ?

— Igen, olyan boldogság jónak lenni.

Az egész beszélgetés úgy kezdődött, hogy a fiú óvatosan beszélt a jövő szociális terveiről, majd ha hamarosan mérnök lesz.

— Minden emberben örök a lélek, — mondatta — különbség nem ott van, hogy ő munkás, én meg úr vagyok, hanem csak az lehet, hogy én többet tanultam, többet tudok. Mindenki embert látni.

A kislány lelkéből felelt rá :

— Te, én majd napközi otthonokat csinállok !

— No, a ruszin asszonyok többnyire otthon vannak délelőtt, ilyen bizalomtól és eredménytől még messze vagyunk.

— Hát akkor valami szövetkezetet csinállok, — lelkesedik a kislány, megtanítjuk őket szőni, fonni, beszerzünk egy-két szövőgépet, a munkák eladásáról mi gondoskodunk. Jól kereshetnek így !

— Nehéz munka lesz, komolyodik el a fiú, a te segítséged nélkül el sem végezhetem, úgy kell tanítani és nevelni őket, hogy ne vegyék

észre ez a szándékot. Havonta összejöveteleket tartok munkásaimmal. Valahogy szórakozva kell tanítani. Gondoltam keskeny filmelőadásokat vezetünk be, csekély belépődíjért, közben egészségügyi és egyéb gyakorlati előadásokat tartunk. A belépődíj azért kell, hogy önértüket ne bántsuk.

— Ovodát, vagy valami napközi otthonot okvetlenül kell létesíteni, átmenetileg legalább, mikor az asszonyok is dolgoznak . . .

— Persze nyáron, bólintott a fiú — szénakaszálás idején.

— Gyerekekkel, kicsikkel és nagyokkal foglalkozni kell. Betanítanánk nekik színdarabokat, játékokat, milyen öröm lenne a szülőknek ilyen műsoros kis est, hol gyermekeik játszanak, énekelnek, csetlenek-botlanak a kis színpadon.

— Nem lesz könnyű meggyőzni, különösen az asszonyokat — szólalt meg a fiú újból —, hogy ahogy anyáik, nagyanéik főztek és gyereket neveltek, az teljesen helytelen. Valami főzőtanfolyamon kell megtanítani őket, sok, egész egyszerű étel elkészítésére is. Ahol én jártam, egyes helyeken a kenyeret sem ismerik, a főzelékeket is alig. Elégséges vitamin egyáltalán nincs. A munkásélelmelészés úgyis az én kezében lesz, de neked lesz nehéz dolgod, kicsi lányom, a főzés, sütés tiszta és észszerű táplálkozás higiénikus konyha megismertetése s elter-

jesztése. Hát még a gyermeknevelés! Annyi piszokban és egészségtelen lakásban nem is lehet csodálkozni, hogy több mint 50 százalék gyermekhalandóság azon a vidéken. Mint a kis vadak, úgy nőnek fel. S mennyi a beteg szülő. Legsúlyosabb népbetegségek szomorú bélyegeit hordják ezek a kicsi gyermekek. Tán orvos nem is lesz a közelben, nekünk kell legyőzni a sok kuruzsló vénasszony babonáit, évszázadokon át beléjük rögződött helytelen és egészségtelen életmódot és gyermeknevelést. Csak egyet úgy hirtelen! Egész télen nem nyitják ki az ablakot. Hány helyen még háziállataikkal (bogaikkal) együtt élnek, szomorú látvány az a sok beteg, nyomorék és halálraítélt kisgyermek.

— Én úgy gondolom a segítséget — szorong a lány hangja — hogy megmutatom az asszonyoknak az én tiszta konyhám, megtanítom arra őket, hogy a tisztaság, levegő, napfény a legjobb orvos. A járási orvost minden hónapban legalább egyszer kihoznánk, végig vizsgálná az egész falut, a betegeket kórházba küldenék, hiszen van a munkásoknak OTI-juk.

— A lakás a betegség tüzfészke, sajnos nem áll módunkban mindenkinek új és nagy lakást építeni s a túlzúfolttságon, (egy kis szobában öten-hatan is alszanak) segíteni. De nagyobb ablakokat fogok vágatni, s a rendes takarítás megtanításáról te gondoskods.

— Ezt valamiből jutalmazni fogjuk. Tisztasági verseny, fölébreszti az asszonyok hiúságát, már csak azért, hogy a szomszéd asszonyt legyőzze, súrolni fog, amikor csak lehet.

— Meg kell találnunk a falu népének lelkét. Tudod, milyen vallásos nép.

— Karácsonyi ünnepségeket rendezünk, ahol együtténekelünk, imádkozunk a faluval a mindenki karácsonyfája alatt, s akkor osztjuk ki a rászorultaknak a jutalmakat és segélyeket.

— Fel kell kelteni a nemesebb élet utáni vágyat. Valami kis olvasókört alakítunk, lenne kezdetben egy kicsi könyvtárunk, ruszin és magyar könyvekkel, minden tag kölcsönveheti azt a könyvet, amelyiket akarja. Itt tartanánk a továbbképző és ismeretterjesztő előadásokat, amelyekhez akárki hozzászólhat és kérdezhet Tájékoztató, nemzetvédelmi és politikai előadásokat is. Nagy segítségünkre lesz a levante mozgalom, s különösen a társadalmi részében, a levante egyesületben szeretnék komoly szerepet vinni, ez az első mozgalom, mely az egész magyar nemzetet a legalsóbb réteget is megmozgatta, óriási lehetőséget tár a falu egyszerű, de igyekvő fiatalsága elé. Katonás fegyelem ne-

lés, sport, játék, versenyek, egészségesebb generációt nevelnek s hál Istennek a mély valláserkölcsei nevelés tisztultabb és jobb világot igyekeznek megvalósítani.

Ami pedig a szakmunkámat illeti, munkafegyelem megkövetelése, emberséges bánásmód, munkásaim személy szerint való megismerése, anyanyelvén való beszéd, munkavégeztével, családi és egyéb viszonyainak megbeszélése, **panasz napok bevezetése**. lehetőleg mindig az igazság felkutatása, bajaik orvoslása. Meg kell teremtenünk a közösségi életet, pappal, tanítóval, jegyzővel kell összefognunk s megértetni terveinket. A falu népe nem tudja megtenni a felemelkedést, felénk fordulást, évszázados kerekeiből és megmerevedett formáiból nem tud kitörni, egy világ választja el tőlünk. Bennünket idegenségben, elérhetetlen messzeségben érez magától. Nekünk kell tehát megtennünk az első lépés feléjük. Világért se értsd ez alatt a válveregető parolázást velük, hanem közelednünk kell hozzájuk egyszerűen, természetesen, mint egyik ember a másikhoz. Szíves szóval érezzék a megértést és segíteni akarást. Ne bántuk meg önérzetüket, értsék meg, hogy becsüljük bennük a munkás fáradó kezüket.

— Gyönyörű munka — sóhajtott a lány — csak sikerüljön.

— Nem szabad túlzott reményeket táplálnunk. Biztos, hogy különösen az elején sok csalódással, megnemértéssel, sőt rosszakarattal fogunk találkozni. S talán a mi osztálybelieink is gyanakodással fogják kísélni munkánkat. Nem szabad elcsüggednünk, mert akkor nehéz jónak lenni, amikor nincs viszonzás érte, vagy csak rossz a fizetsége.

A falu értelmiségi vezetőségével együtt valami gazdasági egyesületet kell megszerveznünk, amely a segélyegyletre biztosítja a pénzügyi alapot. Meg kell szerveznünk a „Hangyát” vagy valami más kereskedelmi vállalkozásba kezdeni, ez mindig a körülményektől függ. De pl. házimunka, iparművészeti, kézimunka elkészült cikkeinek elárúsítása a gazdasági egyesületen keresztül történne. Ők maguk választanák saját körükből a vezetőségét, mi csak a kezdeti megindulásnál segítünk és később csak tanácsokkal látjuk el. Ez teszi lehetővé a sokgyermekes, és jóra való családok segítségét, minél több biztos kis egzisztencia létesítését.

— S a leglényegesebb — fordul újra komolyra a fiú hangja — amin egész munkánk áll, vagy bukik, fel tudunk e ébreszteni egy megtisztult, elmélyült vallásos és erkölcsös életet. Eset-

leg nem lesz pap, gondoskodnunk kell, hogy legalább kéthetenként jöjjön valaki, a pap nélküli vasárnapokon is üljük meg az Úr napját, biztos van a faluban biblia olvasó ember s ha nincs, ne szégyeljük mi az előimádkozást, s egy közös fohászra mindig egybegyűlhetünk. Lehet, hogy az elején csak azért jönnek el, mert a mérnök urék ott ülnek velük az első padban, de előbb-utóbb fel kell támadjon, az Istentől beléjük helyezett lélek vágyodása az örök magasságok felé, ahol minden időben békét és nyugalmat talál. A sok nehéz esztendő, testet rokkantó fáradságok közönyössé és fáradttá tették a népet, eldurvult és eltompult benne a lelki életre való vágy, vagy legfeljebb csak külső szokásokban és ceremóniákban nyilvánul meg. Ezért kell felébreszteni mindegyikükben a rég elaltatott jószág iránti vágyat. Ha nincs is sok reményünk különösen az idősebb generációknál, mégis ott is próbálkozni kell. Nemcsak a fiatal-ságnál, ahol nagyobb reményeink vannak. Biblia körök vallásos összejövetelek, kongregációk, leánykörök (felekezet szerint) mind megegyezhetnek abban, hogy Istennek tetszőbb életet oltanak a fiatalságba.

Bizony más erkölcsi törvények és szokások léteznek e primitív nép életében, ami talán addig nem is olyan nagy bűn, míg nem tudatos bennük. Az erkölcs megjavítása elsősorban személyes példaadás útján történhet s ha egyszerre tudatára ébrednek, hogy mennyire rossz, ahogy eddig éltek, nem lesz annyi apátlan gyermek, házasságok felbomlása is csökken. Nem lesz olyan ritka a házassági hűség, mint a fehér holló. Az értelmiségen kívül a falu vezetőrétegének (nagy különbségek vannak a falu népének társadalmában) is példát kell mutatni e téren. Ez aztán lassanként az általunk nevelt másfajta fiatalság felnövekedésével megteremti a tisztább erkölcsi világot.

Meg kell tanítanunk mosolyogni és hinni a falut. A munkás, küzdő emberek ezt felejtik el legelőször. Amikor aztán kisgyermekük kedves népi játékokat, táncokat lejtene bájos ügyetlenséggel, énekkaraik vidám dalokat énekelnek a szülőknek, meg fog jelenni az első mosoly a fáradt apák és anyák arcán. A gyereken keresztül jutnak aztán el az olvasókörbe, és jönnek mind többször elfelejteni gondjaikat az együttes műkedvelő előadásokon, színdarabjaikon. A műkedvelő darabok nem jelentenek mindjárt primitív nivót is. Legkiválóbb írók darabjainak szépségét a műkedvelők is megcsillogtathatják. Gondolok itt pl. Tamási darabjaira.

Azok izes magyar nyelve s az ő világa és alakjai közel vannak hozzájuk, az ő életük. A férfiak felcseperedő fiaiknak sportbeli ügyességén gyönyörködhetnek, versenyeken győző gyermekeik eddig nem érzett apai büszkeség jó érzését keltik szíveikben. Otthon meg tiszta lakás, egészséges gyermekek, az eddig nem is ismert, most kitűnőnek talált újfajta és mégis olcsó étel várják s az eddig csak puliszkával jóllakó embert. (Mindnyájan tudjuk, milyen fontos a munkás ember jó táplálkozása.) Néha el tud menni aztán már moziba is, ahol soha nem látott csodálatos dolgok, hazája gyönyörű tájai, gépek, gyárak érdekes világa, néptestvéreinek szokásai, viselete jelenik meg előtte s közben észrevétlenül tanulja meg a fontos egészségügyi szabályokat, a helyesebb életmódot stb.

A jóra való igyekezetet jutalmaznunk kell, mint ahogy a több eredményt felmutató munkásom az akkordbérben több fizetést és nagyobb élelmezési adagot kap, ugyanúgy fogjuk jutalmazni a munkásabb, dolgozabb és tisztább életre törekvő munkáscsaládokat, szorgalmas gyerekeket.

Mindez nagyon szép, csak sikerüljön.... De, vált aggodalmassá a lányka hangja, — ha ennyi dolgunk lesz, nem is lehetünk együtt. Abba még beleegyezem, hogy gyermekeim is nyilvános iskolába járjanak a többiekkel együtt, de nem akarunk mindig az apa nélkül lenni..... Ha te ennyi szepet akarsz csinálni....

— Ugyan — szakította félbe e fiú már mosolyogva s hangja melegen simogatta a lányt — ha majd gyermekeink lesznek, azok össze....

— Úgy éreztem, nem szabad tovább hallgatnom két boldog ember tervezgetését. Elléptem mögülük, lenéztem a sziklakápolnáról, (ahol a beszélgetés nagy részét kihallgathattam) a kigyuló lámpafények halványan pislogtak egy aludni készülő város szemhunyorításaként, a rózsaszínű ég alján bárányfelhők játszadoztak. A hó megcsikordult a lábam alatt, de ők nem hallották, közelhajolva, egymáshoz beszélgettek s valahol nagyon messze lehettek, a földtől tervezgetések és remények felhőin szálltak....

vitéz Sebők László,
valetáns erdőmérnökhallg.

Új ajándékkal gazdagodott Ij. Körünk. Eggenhofer Jenő toldi üvegyári vezérigazgató úr soproni látogatása alkalmával Körünk helyiségét is megtekintette. Ennek emlékére egy díszes üvegcorsót küldött ajándékba, melyért ezúton is hálás köszönetünket fejezzük ki.

A magyar észjárás.

Mert gyáva volt és szolga volt
S életét élni sohse merte,
A Sors, a sorsa
Hajh, be megverte, be megverte.
(Ady.)

Legutóbb kérdésben fogalmaztuk meg: van-e az európaítól (nyugatítól) különbözö magyar észjárás? Erre a kérdésre a nyugati népek fejlődéstörténete alapján igennel feleltünk, pedig már a nyugati (európai) népek közt is van differenciálódás. Az ellentmondás azonban csak látszólagos. Emberi mivoltunk szerint ugyanis nincs két teljesen azonos lelkü ember a földön (I. örökléstan ill. a darvini nemikiválasztás). De az egyes közösségek (család, falu, társadalmi réteg, faj, nemzet) egyéneiben vannak közös tulajdonságok. Ezek összességét nevezik a közösség szellemének. (Attól függ az egyes közösségek szellemében levő azonosság ill. nem azonosság, hogy milyenek a sajátos szellemiség jegyei. Már pedig ezek a jegyek nem mind egyeznek nyugaton sem — pl. francia film, német film —, de a közös, a megegyező szellemi jegyek sem egyeznek meg a magyarságéval. Szemléltető hasonlat pl. a kereszténység és pogányság: a kereszténység sem egységes — r. kath., görög keleti, református, stb. —, de pl. a távolkelettel szemben egységes frontot képvisel.) Most az lenne a feladatunk, hogy körvonalazzuk a magyar észjárását a magyar nép szempontjából.

Mielőtt azonban a magyar észjárás olyan tulajdonságaira rátérnénk, amelyek az összes európai (indogermán) népekétől különbözik, szükségesnek tartom megemlíteni a mai magyar belső (lelki-) állapotok schyzogenitását.

A magyar társadalom, amint tudjuk, sem külsőben (szerkezet), sem belsőben (kulturális, lelki arc) nem egységes. Elsősorban azért nem, mert Szent István ideje óta (XI. század) folyton növekvő hasadás állott be a nemzet belső arcán, amely erősen láthatóvá csak kb. ötszáz év múlva lett s ma már a külsőben is élesen észrevehető. Másodsorban azért sem egységes, mert időközben még egy kisebb szakadás jött létre, az ú. n. középosztály kifejlődésével. (Ez magában véve nem baj, sőt feltétlenül szükséges, csak az a kérdés, hogyan fejlődött ki a középosztályunk.)

Tehát a mai társadalom arca külső tagozódás (de csak is úgy) szerint nagyjából hasonlít bármely nyugati államéhoz. Van alsónéposztályunk, középosztályunk és felsőnéposztályunk.

A magyarság számára azonban az lett már szinte végzetes, hogy a közép- és felsőnéposztályunk a szó szoros értelmében elszakadt a néptől: az alsó, s amint később látni fogjuk, **jellegetesen magyar néposztálytól**. Jobban mondva a felső osztály (az ú. n. szofokrácia) szakadt el különböző idegen hatások folytán a néptől s gyökértelessé vált. A később kifejlődött középosztály azonban nem tudta megteremteni, ahogy hivatása szerint kellett volna, az összeköttetést a két elszakadt csoport között. Feladatának már csak azért sem felel meg, mert lefelé ellenségeskedve tekint, felfelé pedig néha irigykedve, de többször csak azzal, hogy mit másolhat vagy lophat el tőlük. Ez az utánzási hajlam, okozta azt, hogy végeredményben mindkét társadalmi réteg az alsó néposztállyal szemben áll. (A szakadás részletesebb okaira, majd később mutatunk rá.)

Ezt a szakadást a Petőfivel megkezdődött „népies” iránnyal akarták megszüntetni. Bevonult a „magyar nép” a színpadra, könyvekbe, de hihetetlenül torz „Göregáboros” figuraként, amely csak növelte a két réteg közti ellentétet. Csak az lett belőle világos, hogy **jóval több az, mint kulturális különbözés**. Hogy sokkal több, mutatja az is, hogy ma már egyesek faji különbözésekre vezették vissza s leggyakoribb megfogalmazásban (már Vörösmarthy is) „Kelet-Nyugat”-ként hangoztatják. Topográfiai eredetű névvel pedig urbánus és népi irány alatt emlegetik. Mondanom sem kell, hogy valamennyi megfogalmazása a szakadást létrehozó összes tényeknek csak egyikébe kapaszkodik. Lényegében sokkal több annál, mint amennyit bármely név után következtetni lehetne. A szakadás fő oka lelkiekben van. Ép ezért már itt az elején ide kívánczok: **Magyarnak lenni lelki alkat dolga!** (és nem csak vér vagy faj következménye). Hogy ezt megértsük, nézzük a magyar észjárását Karácsony Sándor dr. hasonló című könyve alapján.

Vegyük alapul azt a hármas tagozódást, amit az előbb használtam s amit Karácsony Sándor is használ.

A magyar alsónéposztály lelki alkata.

A szakadás okainak meglátására a felsőnéposztály ismeretére is szükségünk van, tehát a sajátos magyar adottságok részletes ismertetése oda tartozik. Annyit azonban tudomásul kell vegyünk, hogy **a magyar nép hordozta a magyarságunkat** (legtöbbször csak önmagára kárthozó teherként). Magyaroknak lenni ebben az országban egyenlő volt majdnem mindig: lázadónak, rebbelisnek vagy talpnyalónak, vagy barbárnak lenni. A magyar paraszt volt az, akiben mindmáig fennmaradt a magyarság s mely nélkül már a mohi pusztán elvérzett volna mind egy szálíg a magyar. A későbbi Habsburg „rémmuralom” alatt meg épen megszűnt volna a magyar lét a Kárpátok alatt. **A magyar paraszt tehát létünk, nem létünk. Sorsán fordul meg a magyarság, a mi sorsunk: a te sorsod, az én sorsom is. Vele bukunk vagy állunk.** Ezt mindenki tudatosítanunk kell a jövőben. Nézzük most a magyarság számára legfontosabb népréteg helyzetét és lelki alkatát egész röviden. (Az itt következő tulajdonságok csak megállapítások: azaz megfigyelések eredményei. A tulajdonságok határozottabb ismertetésére csak később térek rá. Az utóbbiakat a lélek egyetlen pozitív és jellegzetesen magyar eredményéből: a kultúra-hordozó nyelvből lehet megállapítanunk. Az indogermán szellem törvényei azonban annyira megfertőzték a közép- és felsőosztályunkat, hogy mindenben még Karácsony Sándor dr. sem merete betartani a magyarosságot, nehogy megint az indogermán „örök” törvények nevében verjék agyon Magyarországon azt, ami magyar!)

A társas lelki élete. Ez a legalsóbb, legnépesebb népréteg életmód és világnézet tekintetében elüt a többitől.

Ami tengő életét illeti, igénytelenségében is nagy igényű (qualitásra nem sokat ad, de a quantum legyen meg.) Helyzeténél fogva nehezen szerzi meg tengő élete kezdetleges követelményeit, tehát vagyonszerző s nem vállalkozó kedvű.

Társadalmi élete. Hiába adtak neki közszabadságot, még ma is jobbágy s **az adót is robot gyanánt rója le.** Szigorúan tagolt társadalmi osztályokban él. Rendszere azonban nem merev, hanem előrehaladó (érvényesülni akar).

Szellemi élete. Érzelem világa mély. Értelme közmondásosan elismert. Akarata ingadozó. Hite józan, reális, szűkkörű.

Művészet. Zenében sohasem terjed túl az egyszakaszos dalformán, sohasem polyfon (nagy

társaságok is unisono-énekelnek). Maga a zenei hang szerez élvezetet, ritkábban a ritmus vagy a dallamvezetés, a hangszín úgyszólván soha.

Képzőművészet terén iparművészete ismert és divatos. Festészet, szobrászat ürügye alatt a legrikítóbb olajnyomatok találhatók mindenütt, mindig tekintet nélkül, hogy ki volt az eredeti kép szerzője, de mindig tekintettel arra, hogy mit ábrázol (Krisztus képek, Mária, Kossuth Lajos, Rákóczi Ferenc, Ferenc József).

Költészet és irodalom. Lírája az ismert népköltészeti motívumokból áll. Epikában szereti a bonyolódottságot, kalandot s így az epika csak meséjével hat. Komoly, drámai mű nem szerepel a műkedvelő előadásokon (csak énekes játék, bohózat).

Tudományos rendszere nem felel meg annak, amit az elemi iskolában tanul. Világszemlélete geocentrikus. Történelemszemlélete krónikás, pragmatikus okfejtést nem ismer; jelenlegi helyzete nem történeti fejlődés eredménye szemében s őseinek régi hírneve „időtlen” képzet nála. **A tapasztalati tudás és a tudományos adatok két párhuzamos absztaktum a lelkében, melyek egyetlenegy ponton sem találkoznak egymással. E két egymástól függő tény — tudományos rendszerbeli különbség, melynek következménye egy idegen tudományos rendszer adatainak bemagoltatása miatt keletkező párhuzamosság, azaz nem egyezés a lelkében: a tapasztalati és tudományos adatok közt — következménye az, hogy mindaddig, míg a népkortatáskor e két különböző tudományos rendszert össze nem kapcsolják, vagy vissza nem térnek a nép lélek alkatához, hiábavaló lesz mindenféle szónoklás, „népművelés” — amely inkább így csak népbutítás — „modern” közoktatás a közép- és felsőfokú mezőgazdasági iskolákon stb.** Ugyancsak ennek a figyelembe nem vett okozott sok más komoly, már-már tragikus jelenséget nálunk, amelyre majd később is rámutatunk.

Etikája. Vallásos élete bizonyos fokig közönyös. Isten létét csak nagy általánosságban érzi. Vallásossága formában: megszokott cselekedetek végrehajtása. Nagy általánosságban a vallásossága értelem és érzelem dolga (s nem a hité). Emiatt a belmisszióknak igen nehéz a helyzete.

Cselekvését megelőző lelki állapota: **megfigyelő álláspont. Tapasztalatait is így gyűjti, okoskodása is innen szövődik** (l. később). Rit-

kán jut el a kísérletezésig, de természetes gyanakvása több mint véletlen tapasztalatokat váró közöny. Tanulmányokat folytatni sem térben, sem időben nem szeret, de néha, ha a tárgy vonzó, elbabrál rajta és újít is ilyenkor, különösen konkrét szerkezeteken vagy eljárámodon.

Okoskodása is mellérendelő. Nyomról-nyomrra haladni, térszerűleg rendezni a fogalmakat, összerakó párhuzamokban még elbeszélve is: a legkedvezőbb gondolkozási módszere. Ezért nagyon könnyen téved mellékvágányra. Közmondásosan ismert, hogy „nagyfeneket kerítenek a dolognak.” Ugyanis óvatosan, neutrális téren mozognak míg végre a lényegre mernek térni, de sokszor ki sem lépnek a példálózgatás köréből.

Fantáziája. Inkább szerkesztő mint festő, de ritkán terjed konstruktív ereje periodusokra, inkább motívumokon dolgozik. Ezért nagyon intenzív és érzelmileg mindig átfestett beszédében sok a példa, hasonlat, ötlet és humor.

Temperamentuma közismert.: szilajság és passzivitás. A magyar szalmaláng valósággal képlete ennek a lelkialkatnak. Ellenállási formája a passzív rezisztencia, később apáthia.

Cselekvőképességének ez adja meg a kapacitását, de el is határolja. Nagy energiapazarlás után teljes tétlenség. Kevés önbizalom és nagy elbizakodottság felváltva, sokszor egyidejűleg is. Ezért nagy terveket sző, de megvalósításra sohasem kerül sor, mert a gyanakvás és a valóságérzés konzervatívva teszik lelkét.

Civilizációja az élelem, ruha, lakás fokai-ból csak a ruha civilizációjáig jutott. Ez a fok az, ahol az ember mindent magára aggat amije van (ebben pl. a középosztályunk, sőt a felső is bizonyos fokig megegyezik vele: l. a gyémántkirakatokat nyakon, mellen, kézen, ha valami fényes bál van). A lakását is pl. még csak azért rendezí be mindennel, hogy lássák, neki mindenre telik. Ezért rendez nagy ünnepi ebédeket, lakodalmakat is (nem a gyomornak, hanem tüntetés miatt; hasonlóak a középosztálybeliek ünnepélyei, névnapjai stb.)

Mindent egybevetve, ha a történelmünket nézzük, már itt rájöhetünk néhány dologra: Először is arra, hogy a nép életmódja már három-négy évszázadja nem változott. Munkája, adója: robot; közszabadságáról nem vesz tudomást, az elemi iskolában neki semmire nem kellő, soha hasznát szinte nem vett tanulást végez az állam parancsára, stb., stb. A XVI. és

XVII. század fordulóján megkövesedett, megmerevedett az alsó néposztály lelke, kultúrája, mert akkor már olyan tényezők léptek előtérbe, amelyek a további élethalakulást megakadályozták. Már Eötvös észrevette ezt, (hogy a jobbágy problémánál messzire vissza kell nyúlni) s regénye: Magyarország 1514-ben szintén a XVI. századba nyúl vissza.

Parasztságunk jelenlegi élete tehát stagnál. Ez a néplélek átélte a XVI. századra következő századokat máig, de tevékeny részt nem vett benne többé lelkiileg. Sztárai Mihálylyal még együtt énekelt, Tinódy Sebestyént még meghallgatta, Pázmánnyal még együtt vitatkozott s vagy az ő vagy az Alvinczy pártjára állott, de ahhoz már pl. o. ami Zrinyit fütötte — hogy önálló hadseregünk legyen — lélekben semmi köze. Később is mindenre, a XVI. század fordulóján megmerevedett lélekkel reagál: Még Rákóczi és Kossuth alakjára is, akik pedig még máig is élnek a nép lelkében. Költők hamarabb megéreztek ezt pl. Eötvös, Komáromi János. Komáromi Esze Tamása és mezitlábas kurucrai arra mutatnak, hogy a kurucokat ugyanaz az ébredező individualista protestáló lélek hajtja, mint a pórlázadókat (a karón kínlódva pipáló Tyukodi pajtás és a tüzes trónon ülő Dózsa lényegében ugyanazok).

Másodszor: A nép és a felsőbb rétegek egymástól való elszakadása tragikusan szembeállította a két különben egymásra utalt tömeget. **Az úr gyűlölet így fejlődött ki, nem pusztá frázis, tényező, amellyel a jövőben is, reformtörekvéseink közben számolnunk kell.** (Sok, a középosztály frázisai szerint hazaárulásnak titulált cselekedetnek voltaképen az urak ellen való cselekvés: az úrgyűlölet a mozgatója, l. később is.)

Harmadszor: **A népoktatásnak is számolni kell ezzel a XVI—XVII. században visszamaradt néplélekkel.** Gondoskodni kell a századok áthidalásáról. Különben hiába építünk iskolákat, emelünk „népszerű” és korszerű egyetemeiket, rendezünk ismeretterjesztő kurzusokat: a nép, még ha törvény erejével is kényszerítik bele, sem képes ezeken tanulni. Ugyanezért a már viszonylagos jólét sem emelte az alsóbb néposztály kultúráját — hiába 82.5% már az írni-olvasni tudó (a gyermekeket nem számítva) ember nálunk —, legfeljebb csak civilizatorikus elemekkel szaporította életformáját.

Szelényi Ödön dr. is rámutat arra, hogy már külön francia, angol, német stb. nevelés: esz-

mény is van **a nemzeti jellem figyelembevételével**, de: „a magyar nemzeti jellem sajátos vonásai még nincsenek tudományosan megállapítva és így... a magyar nevelési eszmény részletes jellemzése ma még lehetetlen.” Már ő is

észreveszi, hogy az ember történeti tény s észreveszi a városi és falusi gyermek közti nagy különbséget is.

(Folytatás köv.)

Szanyi József emh.

Csöd.

Az átlagember testmagassága egyenlő két milliárd fehérjemolekulával, vagy egy földi délkör húszmilliomodrészével. Óriási, ha akarom, elenyészően parányi, ha a világegyetem méreteivel mérem. Arányaival, körülbelül félúton foglal helyet az atom és a csillag között. Matematikai nézőpontból tehát a világegyetem felépítésében ugyanolyan szerepe van, mint az almamagnak, vagy az Andromeda-ködfoltnak; sőt, ha a nagyságot értékmérőnek tekintjük, az óceán magasabbrendű teremtmény, mint az ember. Mégis kétségtelen, hogy az ember több, mint a világegyetem alkotó tényezője, mozgó nyersanyagtömeg, életfunkciókat végző mechanizmus; a legősibb és legegyszerűbb meghatározás szerint az **ember a teremtés koronája**.

Körülbelül kétezermillió ember él a földön, ezek közül a legutolsó busmannéger is több, mint a legmagasabbrendű állat. Minden emberben van valami „plusz”, ami az állatok fölé emeli. Ez a többlet nem mennyiségi, — tehát nem magyarázhatjuk úgy, hogy valamelyik állati tulajdonság felfokozva jelenik meg az emberben, esetleg az állati tulajdonságok összegzése jelenti az emberi magasabbrendűséget. A különbség, a többlet: minőségi, — tehát az állati tulajdonságok magasabbrendű megjelenési formáin kívül olyasvalami is van bennünk, ami semmiféle evolúcióval le nem vezethető, de létezését nem lehet tagadni.

Ezt a pluszt — nevezzük szellemnek, léleknek, vagy akárminek, definiálni nem tudjuk és soha nem is fogjuk tudni. Legfeljebb megjelenési formáit elemezhetjük, boncolgathatjuk, megismerését csak megközelíthetjük, de soha el nem érhetjük. Óriási ajándéka ez a többlet az emberi életnek, de egyben mérhetetlen teher-tétele is. Képesse tesz az örömök tudatos élvezésére, de egyúttal a szenvedések sokrétűségével ajándékoz meg; módot ad az életnek akaratunktól függő alakítására, de ezzel együtt az elrontott élet tudatossá tételével roppant súlyokat rak a vállunkra.

Nem tőlünk függött, hogy erre a világra születünk, de nagymértékben rajtunk áll, hogyan számolunk ezzel az adottsággal: éljük-e

életünket, vagy hagyjuk hogy sodródjon az ár.

Közösségbe és civilizációba születünk bele. Utóbbi az előbbinek terméke. Kézenfekvő lenne az a feltevés, hogy a civilizáció a közösségért, közelebbről az emberért van. A gyakorlat azonban ennek éppen az ellenkezőjét mutatja: **az ember van a civilizációért**.

Ezt az ijesztő tényrt régen felismerték, régóta keresik a gyógyítás eszközeit is. Minden betegség csak a kórokozó felismerésével gyógyítható, ebben a kérdésben is az okot kell kutatnunk.

Az ember a legmagasabbrendű lény, de tulajdonképpen a legalacsonyabbrendű életet éli, — mert **nem a maga életét éli**. Nem úgy él, ahogyan adottságainak, a „többletnek” megfelelően, hanem úgy, ahogy a civilizáció élni kényszeríti, illetve élni hagyja. Létezésük tehát hovatovább csupán vegetálást jelent: fizikai létünk fenntartásának biztosítását.

Civilizációnk az élettől függetlenül fejlődött, illetve annak követelményeit és es lehetőségeit figyelmen kívül hagyta. A technika haladását nyakló nélkül alkalmaztuk az emberi életre, tekintet nélkül arra, vajjon fizikai és szellemi adottságainak megfelelő-e.

Mindez pedig annak a következménye, hogy nem ismerjük önmagunkat; nem tudjuk, milyen életforma felel meg legjobban a legmagasabbrendű teremtménynek, az embernek. Ismerjük az emberi test összetételét, a szervek működését, a szervezetben lejátszó vegyi folyamatokat, a betegségeket, a kórokozók és az időjárás behatását, definiálni tudunk olyan elvont fogalmakat, mint a hála, fájdalom, születés, szeretet, élet, félelem, öröm, — külön-külön mindegyik analizálható, de nem tudjuk belőle szintetizálni az embert. Részletismereteink vannak, specialistáink, akik a maguk szűk körében majdnem teljesnek és tökéletesnek mondható ismeretekkel rendelkeznek, de az emberi élet meghatározásánál még mindig csak a leíró tudományok legkezdetlegeesbb módszereinél tartunk. A baj legvégső oka tehát: **nem ismerjük önmagunkat!**

Mindezekből önként következik a civilizá-

ció válságának oka. Agyunk úgy van berendezve, hogy mindent sémába akar szorítani, kép-
letekkel kifejezni. Az olyan tudományok tehát,
melyek ennek a módszernek kedveznek, roha-
mos haladást mutattak fel. A matematika, fizi-
ka, vegytan eredményei viszonylag sokkal na-
gyobbak, mint a biológia, lélektan kikutatott és
feltárt területei. Ennek következményeként
óriási mértékben részesültünk a civilizáció ál-
dásaiban: van vasutunk, repülőgépünk, telefo-
nunk, rádióink, villanyvilágításunk, önműködő
mosógépünk, sőt robotemberünk is.

A mai élet minden látszólagos magasabb-
rendűsége ellenére degenerált. A **meggyorsult
életritmus okozta életkörülményeink alacson-
nyabbrendű életre kényszerítettek.** Erőink java-
részét ma fizikai létünk fenntartásának bizto-
sítására pocskeljük: egyedüli törekvésünk,
hogy az általunk teremtett civilizáció kereteit
— mely mint Goethe bűvészinasa által felidéz-
zett szellem, kisiklott akaratunk hatása alól és
önálló életet él, — a lehetőségekhez képest ki-
töltsük. A ma emberének tehát a nagy élethaj-
szában nincs ideje — élni.

Mindez természetesen nem helyes, tehát
javítani kell rajta. Ebben mindenki megögyezik:
a gyógyítás módzataiban azonban eltérések
vannak. Teljesértékű megoldást eddig senkinek
sem sikerült találnia, ezért póanyagokkal,
rendszerrel, életközösségi formákkal próbál-
koznak. Mindezek azonban nem érthették el a
célt, mert nem életkörülményeket alakítottak
át az emberi adottságoknak megfelelően, hanem
olyan rendszerrel próbálkoztak, mely a mai ci-
vilizáció mellett a legmegfelelőbb — tehát az
adott körülmények által megengedett legjobb
— élet leélhetését biztosítja.

Nem lehetnek ezek teljes értékű megoldá-
sok, mert lényegük **az emberi adottságokból
folyó élet és a civilizáció versenyfutása,** ahol az
élet eleve nagy hátránnyal indult. Ez a teknős-
béka-nyúlyszerű versengés az évek múltával
arányosan mind nagyobb különbséget mutat
fel a civilizáció javára s ez az előny idővel
behozhatatlan lesz.

A megoldást tehát máshol kell keresnünk.
A legkézenfekvőbb iránya a fejlődésnek — me-
lyet a tudomány is az egyedül lehetséges útnak
vél, a következő volna: megállítani, vagy lega-
lább is csökkenteni a technikai haladást és az
embertudományok kifejlesztésével — önmagunk
megismerése és kihasználása által — az emberi
életet ugyanerre a szintre emelni. Mai vegeta-
tív beállítottságunk viszont éppen az ellenkező-

jét kívánja: fejleszteni a műszaki tudományo-
kat, ezzel együtt növelni a civilizációt, hogy a
gyorsabb — éppen a civilizáció hatására meg-
gyorsult — életritmusban legalább a vegetatív
fejlődést biztosítsuk — a megnövekedett civi-
lizáció segítségével.

A kettő egyeztetése lehetetlen. Hiszen az
első felfogás szélső megfogalmazásában azt je-
lentené: zárjunk be minden műhelyt, gyárat, bá-
nyát, állítsunk gátat a haladás útjába. Ez pedig
gyakorlatilag keresztülvihetetlen.

Említettük, hogy az a többlet, ami az em-
bert mindennél magasabbrendűvé teszi, nem
definálható, de megnyilatkozási formái vannak.
A plusz nem hagyja magát, élni akar. Ennek
eredményei az irodalmi, művészeti alkotások és
főként a technikai haladás, mert szellemi be-
állítottságunk és életkörülményeink ez utóbbit
teszik leginkább lehetővé; a tudományos kuta-
tás nem gátolja fizikai létünk biztosítását, tehát
megfér vegetációs törekvéseinkkel. Különös
circulus vitiosus áll így elő: **az ember maga-
sabbrendűsége hozza létre azt a civilizációt,
amely a magasabbrendű élet legnagyobb ellen-
sége.**

Eddig jutott el a tudomány. Megállapította
életformánk teljes csődjét, bemutatta a körtü-
neteket, de végleges gyógyítást nem tud adni.
Próbálkozásaival csak olyan hatást tud elérni,
mint a fájdalomcsillapító injekciók. Tüneti ke-
zelésre kényszerül a tudomány, mert az alapbaj
gyógyítása meghaladja erőit.

Az egyén állásfoglalása a kérdéssel szem-
ben különböző lehet. Gyengeakarátú ember
megrémül a vigasztalan jövőtől s a feltörő pluszt
degenerálni igyekezik; hagyja magát az árral
sodortatni és egyedüli törekvése a vegetatív
élet feltételeinek biztosítása.

A legáltalánosabb reakció az elefántcsont-
torony. A vegetatív élet biztosításán túl az em-
ber saját kis közösségébe vonul vissza, a saját
maga által kiépített és egyedül elfogadhatónak
látszó rendszer keretein belül igyekezik leélni
földi életét, tekintet nélkül azokra, akik e rend-
szeren kívül élnek.

**Többet jelent ezeknél a hívó lélek állásfo-
goglalása.** Akarva-nemakarva, rá kell jönnünk
arra, hogy amint önmagunkat soha nem ismer-
hetjük meg teljesen, hibás vágányra csúszott éle-
tünket sem tudjuk visszaterelni a helyes útra.
Münchhausen-módra soha nem fogjuk tudni sa-
ját magunkat hajunknál fogva kirántani a mély-
ségből, ahová a magunk hibájából kerültünk.
El kell ismernünk, hogy van valaki fölöttünk.

aki nemcsak alkotója a világegyetemnek, hanem állandóan aktív, eleven tényezője az életnek. Rá kell döbennünk saját tehetetlenségünkre, gyengeségünkre, erőink véges és korlá-

tozott voltára. A sajátmagunk által felépített alkotmány recsegve-ropogva omlik a nyakunkba, ha idejében nem fordulunk ehhez, aki egyedül seíthet.

Benedek Attila.

Kodály Zoltán.

Sokszor előkerül manapság Kodály Zoltán neve, különösen népdal-kérdésekről beszélgetők között. Az egyik fél magasztalja, a másik pedig igyekszik mindenáron kicsinyíteni érdekeit. A beszélgetők közös tulajdonsága: nem ismerik, vagy nem jól ismerik Kodály művészetét. Nézzük hát meg nagy vonásokban, mit kell tudnunk, hogy némi hozzáértéssel beszélhessünk róla.

Kodály mint fiatal művész Berlinben és Párizsban **impreszionista** légkörbe kerül (Debussy); ennek hatása elvitathatatlan műveiben. (Méditation, 1905.) Első népdalkörútja óta azonban mind gyakrabban találkozunk a **népdal** ihlető hatásával. (Népdalkórusok.) Szívesen választja, és egyedülálló módon dolgozza föl a **régi magyar zene és költészet** alkotásait. (Psalmus Hungaricus, 1923.) **Régi nyugati** művek átírása, témául választása egészíti ki és teszi változatossá e sokoldalú művészetet. (Három korálelőjáték.)

A népzene felé fordulása az európai zene megszokott stílusának felfrissítését jelenti. A szokott dur-moll hangrendszerrel eltérő (pl. pentatonikus) hangrendszer elevenséget, modernséget eredményez. A népdal nem eredeti formájában jelenik meg műveiben, hanem teljes összefüggésben a legmagasabb igényű klasszikus formákkal. A népzenei hatás Kodály művészetében nem jelenti a népdalnak hangról-hangra való átvételét, csak a **népdal szellemében való költést**. A sok magyar népdal „a lélek szabad, közvetlen beszéde, az érzésnek nagy intenzitású kifejezése” fáradságos munka árán került elő eldugott falvakból. Ezeknek összegyűjtése terén is nagy érdemei vannak. Népdalfeldolgozásai sikerének titka: teljesen megérti, ösztönszerűen érzi és éli a népdal **ritmusát**.

Művészetének másik ága Isten **vígasztaló, megbocsátó szeretetének** kifejezése. Lelkének erre van legnagyobb szüksége. Ez után epekedik műveiben. Gyermekkori élményeinek fölidézése a ragyogó témák újabb kiapadhatatlan aranybányája. Pompás gyermekkorúai, sőt a **Háry János** is naiv, gyermeki élmények kifejezői.

A vigasztaló Istenbe vetett hit és a gyermek naivság formái tekintetben kedvesen nyilvánul meg: **moll-hangnem** uralkodik művein.

Ismerve nagyjából Kodály témavilágát és érzékeny, finom lelkét, nézzük röviden **művészetének tulajdonságait**. Bár a célja lehetőleg kevés hangszerrel érni el a kívánt hatást, **hangszerelése** mégis érdekes. Jellemző a **részfuvók** gyakori alkalmazása. Néha csak fúvó- és ütőhangszerekből áll a zenekar. (A Háry János II. tétele: A bécsi harangjáték.) Az **utóromantikából öröklött**, sokszor szimbolikus jelentésű pompázó hangszerelés azonban csak a formaművészet szolgálatában áll. Kodály sohasem szorult arra, hogy a hangszerelés mögé rejtse ürességét.

Érdekes megfigyelni műveinek **leíró hatását**, a **mozgások kifejezését** és a **szólammegszemélyesítés** szerepét is. Csupán a ritmus megváltoztatásával botorkáló vándort, rossz lelkiismeretet tár elének dalaiban. Gyors tizenhatodmozgásokkal a jeruzsálemi templom kufárai pénzének csörgését is kifejezi (Jézus és a kufárok). A basszus-szólamban oktávterjedelmű csúsztatásokkal (glisszandó) égiháborút fest. Molnár Anna **szoprán** hangját pedig (Molnár Anna c. művében), amikor az katonának öltözve tér vissza **altra** változtatja, aki — ismét nővé (szoprán) válva — „megszopátja kicsi fiát.”

Az üres kvint és kvart a metsző humor kifejezője (Túrót eszik a cigány), de egyszersmind Isten fenségének hirdetője a Psalmus Hungaricusban, mikor a szövegben ez áll: „Igaz vagy, Uram, ítéletedben.” Tér- és időbeli messzeség mellett lelki síkon unalmat, lelki ürességet is kifejez Kodály művészetében a kvint, ha nem mint két hang összeolvadását, hanem mint dallamvonalszakadást nézzük. Azzal, hogy az alaphangnemtől eltér, tehát több és több **kereszt** és **bé** előjegyzésű hangnemben ír, már mind tartalmilag bonyolultabb, mind lélektanilag fontosabb részleteket tud kifejezni.

Műveinek **szerkezete** figyelemreméltó. Nála a mű feszültségét az adja meg, hogy milyen rövid időn belül milyen messze távolodik el az alaphangnemtől és tér oda vissza. Ilyen tökéle-

tesen Beethoven óta kevesen alkalmazták ezt a klasszikus szerkesztésmódot.

A nyugati hatást mutató művei sem hatnak idegenül, mert az egyetemes emberi gondolatok kifejezését is magyarnak érezzük az ő tolmácsolásában. Gregorián dallamra vagy genfi zsoltárookra írt kórusai éppen olyan kevésbé hatnak idegenül, mint egy francia misekönyv alapján komponált háromszólamú adventi ének.

* *

Egészen nagy vonalakban végigsiettünk Kodály sok egyéniséget mutató művészeti problémáin, amelyek egyszersmind a magyar és az európai zene nagy kérdései is. Ezek megvilágítására is alkalmas Kodály művészete, hiszen éppen a közelmúlt művészeti irányainak hatása folytán alakult ki.

Kodály művészete egyesíti magában a romantika és az impresszionizmus minden hangszerelési és formai újítását, Wagnerét, Lisztét, Debussyét. Ez azonban nem változtat művészetének bizonyos klasszikus irányán; ; bár tágítja a klasszikus fogalmi körét, lényegében nem mäsítja meg. A nemzeti és klasszikus ihletettség összekapcsolásából szögezhetjük le Kodály legigazibb jellemvonását, a nemzeti klasszicizmust. Nemzeti klasszicista Kodály, akinek klasszikus műveiben az igazi értéket a népdal klasszikus formálása jelenti.

* *

Itt áll most előttünk egy nagyjából vázolt Kodály-kép. Sajnos, ennek a képnek a világo-

sabbá tételéhez kevés alkalom nyílik. Nem lehet zeneművészt betűn keresztül megismerni. Nem is volt céлом mindent elmondani róla, csak az érdeklődést felkelteni iránta, és az erről a kérdésről beszélgetőknek némi alapot nyújtani. De szeretném a hanglemezgyárak kétes művészi intelligenciájú vezetőinek érdeklődését is megnyerni, mert hogy van az, hogy a Háy-szvitet nálunk is csak amerikai zenekar hanglemezfelvételében tudják játszani? Miért Antonio Janigronak, a világ ma élő egyik legnagyobb kishögösének kell a mi figyelmünket felhívni egyedülállóan pompás gondolkaversenyeire? Úgy látszik, a Magyar Rádió sem tartja fontosnak, hogy a milánói Scala-ban is ragyogó sikert aratott Psalmus Hungaricust és a többi Kodály-művet megismertesse közönségével! Még várunk kell egy olyan időre, amikor majd sürűben hallhatjuk ennek a nagy zeneköltőnek műveit. Rajtunk is múlik, hogy ez mielőbb bekövetkezzék.

Ne emeljük Kodály Zoltánt olymposi magaslatokra. De ne legyünk megmagyarázhatatlan ellenszenvvel iránta, mert ez sok örömtől foszt meg bennünket. Adjunk neki helyet ott, ahová ő is kívánczik, mert egyedül ott van méltó helye: magyar szívünkben.

Szónyi Gábor.

* *

(Többet tudhatsz meg Szöllösy András: Kodály művészete c. könyvből. 1943. Pósa Károly kiadása.)

Ce passeport expire . . .

Kiléptem a rendőrkapitányság hűvös épületéből, és a friss májusi napsütésben sétálni indultam. A faszor hatalmas platánfáinak lombját arannyal vonta be a napsugár. Színarany fény hullott a mélyen kék égből, mint lágú tavaszi eső. Éreztem, hogy testem minden pórusa megnyílik és megtelik fénnel. Belsőmben édes nyugtalanság vibrált. Zsebemben volt első útlevelem. Tarka képek lebegtek előttem: naranclsígetek, napsütötte sziklák, pálmafák a parton, tenger és egy város régi romokkal és sok-sok templommal. Az út, amelyen prospektusok lapjai fölé hajolva már százszor is végighaladtam, most megnyílt előttem. Ami után sóvárogva vágytam, a legmerészebb álmom valóra vált. Futni, rohanni, szerettem volna, meg sem állni Rómáig; alig bírtam a lábaimmal.

Vacsoránál egy üveg lekvárt bontott fel anyám, az elmúlt nyáron főztük meggyből, ba-

rackból és selymesalmából. Foszlósbélű, fehér kenyérre kente. Vacsora közben villámlani kezdett.

Éjjel roppant csattanásra riadtam fel álmomból, mintha csak háznagyságú vastömbök hullottak volna száguldó rohanással az égből egymás tetejébe. Zúgott a fejem, semmi más nem éreztem, szokott mozdulattal lenyomtam a gombalámpa kapcsolóját, nem gyulladt fel a lámpa. Az ablakon át kinéztem az udvarba. Szokatlanul világos volt az udvar, miként ha a hold tele öntötte volna fénnel. Később nádropogást hallottam. Gondoltam, hogy a közelben csapott le a villám, valamely szomszéd háza ég. Gyorsan felöltöztem. Átkiáltottam anyámnak, de semmi válasz nem jött. Felnyitottam szobája ajtaját, szólítottam, nem válaszolt. Mozdulatlanul feküdt az ágyon. Megfogtam a kezét, rázni kezdtem, eszméletlen volt. Ki akartam futni,

segítségért kiáltani. Felnyitottam a folyosó ajtót, szemem-szám megtelt pernyével. A tető gyékény kötése elégtek már, az átizzott nád lecsúszott a szarúfákról és elreteszelt a kijáratot. A tetőzet szélén tűzcafatok lógtak. A lánegokon át láttam, amint emberek jöttek be az udvarba. A meleg égette az arcomat. Ereimben, mikéntha tüzes ólom folyna, égetett a vérem, és nehezekké váltak a tagjaim. A fejem még mindig zúgott. Két ember villával dobálta félre az égő nádat, utat nyitott az ajtóhoz. Az egyik ölébe vette anyámat, és kifelé indult, a másik az ágyneműt nyalábolta fel.

Visszamentem szobámba. Az ablakon át beáramlott az izzó parázs vörhenyes fénye. Zsebembe tettem egy szivardobozt, amelyben a tornaünnepély bevétele volt, én voltam a pénztáros az ünnepélyen. Majd felnyitottam a könyvszekrényemet. Az ablak előtt fellángolt a parázsló nád és megvilágította egy pillanatra a könyveket. Írók neve és címek vetítődtek elém: Ének a búzamezőkről, Sárarany, Bársony István, Az elsodort falu, Tömörkényi István, Kosztolányi és sokan mások. Szerettem volna mind a karomba venni és magammal vinni. Az egyik sarokban bordó kötéséről ismertem meg Petőfit. Hónom alá fogtam és megindultam kifelé.

Hirtelen zápor kerekedett. Most érkezett meg a rendőrtanácsos, ő írta délelőtt az útlevelemet. Nem ismert meg. Azt kérdezte, hogy hol találnak hasábfát, mert a tűzoltó autó az utcán megfeneklett a sárban. A kert végébe vezettem a tűzifa rakáshoz. Minden lépésnél zörgött zsebemben a szivardobozban a pénz. Később az utcára indultam. Fejemben mondatok kavargtak: A tulajdonos neve, Nom du titulaire, Termete, Taille, Arc, Visage, Szem, Yeux, Az útlevél érvénye lejár, Ce passeport expire.

Az utcán a felhőszakadás vize összefutott az árkokba. Emberek merték vödörrel, és hordták a tűzhöz. Tajtékos és piszkos volt a víz. Valaki megállt előttem és azt mondta, hogy menjek orvosért, mert az anyám még mindig eszméletlenül fekszik. Futva indultam, zsebemben a dobozban kegyetlenül zörgött a pénz. Most vettem észre, hogy nem fűztem be a cipőmet, minden lépésnél le akart esni a lábamról. A járdán tócsákban állott a víz, kúposan csapódott fel, ha beleléptem. Hajamból folyt a víz, végig csurgott az arcomon, sós íze volt. Az orvost felzörgettem. Mondta, hogy azonnal indul, én csak menjek előre, nincs szükségem kísérőre.

Anyám még mindig mozdulatlanul feküdt, megérkezett az orvos, engem kiküldtek. A tűz-

oltó autót néztem azt utcán, sehova sem tudott mozdulni, beleásta magát a sárba. Láttam a házat is, amint a padlasteréből villával dobálták le a parázsló nádat. . . .

Hajnaltájt elállt a zápor. Mindenki elvonult már, csak egy rendőr maradt itt, a kapuban állt. Vastagon borított mindent a pernye. A tetőn olykor az üszkös gerendák közt apró láng ébredt, mint lidércfény lobogott az éjben. Ilyenkor a rendőr meg én fogtuk a vedret és vizet vittünk. Jött mellettem a rendőr, felnézett az égre és azt mondta, hogy nemsokára megvirrad.

Reggel menekülési vágy fogott el, nem akartam látni semmit, és elvánszorogtam az iskolába. A pedellus jött az osztályba. Az igazgató úr hivatott. Kérdezte, hogy megvan-e az ünnepély bevétele, mert ilyenkor, azt szokták mondani, hogy odaégett. Kezébe adtam a szivardobozt, és könnyek folytak végig az arcomon. Ott a tűznél, az üszkös gerendák között, a sáros udvarban nem tudtam semmit megérteni, ami velem és körülöttem történt, most, hogy ez az ember fejbe kólintott brutális gyanúsításával egyszerre magamhoz tértem. Ott a tiszta könyvtár szobában egyszerre működni kezdett az agyam, és szívembe dobbant egy örjítő valóság, hogy meghalt az édesanyám.

Elindultam lefelé a lépcsőn, a fordulónál Móra Ferenc domborművénel magam előtt láttam a könyvszekrényem és újra leolvastam a borítólapról: Ének a búzamezőkről.

Kiléptem az iskolaépületből és a friss májusi napsütésben haza indultam. A faszor platánjainak enyhezöld lombját arannyal vontam be a napsugár. A mélyedésekben összegyűlt víz vizszatúkrözte az ibolyakék eget. Fehértodros, krémsárga selyemruhában egy lány jött szembe velem. Fekete haja telt csigákban omlott a vállára. Megvártam, amíg jó messzire eltávolodott. Akkor megálltam, és egy csatornanyílásba dobtam az útlevelemet.

Keresztesi Béla.

BALATONNAL.

A mélység alszik, elpihent az ár,
Csak a felszín rezg estimát rebegeve;
Fölötte bágyadtan bolygó sugár —
A leszálló nap hazajáró lelke.

Oly szép az alkony, oly szelid az ég,
Mindaz, mi fájt, enyhül a némaságban,
Csak egy-egy emlék tör föl néha még
És megérinti lelkem lopva lágyan.

A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók Ifjúsági Körének multjából.

Irta: Faller Jenő.

V. A „Schacht”.

Az 1820-as évek első felében lassan kibontakozó selmeci Burschenschaft — jó magyar szóval bajtársiegyesület — a külföldi Burschenschaftok mintájára ugyancsak az összetartás és bajtársiasság ápolásának jegyében kezdte meg működését s lényében ez vezette több évtizedes főnnállásának minden megnyilatkozásában, ha keretein belül sokszor a legellentétesebb világnézetek s fölfogások vívták is harcaikat.

A sokrétű, elsősorban azonban mégis német kultúrájú, 19. század-elejei Selmec, kitűnő talajul szolgált a Burschenschaftnak s nincs is az országnak egyetlen más egyetemi városa, hol gyökeret vertek volna annak szokásai és szabályai, melyek rövidesen behálózták a diákság összeségét, úgyhogy a Burschenschaft Selmecen rövidesen gyűjtőnév lett s jelentette mindazt, ami az Alma Materhez tartozott. A bajtársiasság és testvériesség nevében kiépített diákszervezet kifelé csodálatos egységet jelentett, mely a barátságot és kollegialitást szinte istenítéssé fejlesztette, belsejében azonban már főnnállásának első éveiben, tagjainak sokféle nemzetisége alapján több kisebb egységre tagozódik s létesülnek keretei közt a különböző, még szorosabban összeforrt egyesületek.

Igy — mint tudjuk — elsőnek a „**Deutschen Gesellschaft in Schemnitz**” nevű kisebb bajtársiegyesület alakult meg, mely tulajdonképpen megteremtője a Burschenschaftnak s a német, vagy mint Selmecen mondták „sváb” hallgatókat füzte egybe már az 1820-as évek első felében.(1) Ugyanekkor a cseh-szláv nemzetiségű akadémikusok a **Szláviába** tömörülnek, míg 1832-ben az akkor még erősen háttérbe szorított magyarok, a **Selmeci Magyar Olvasó Társulat**(2) keretei közt élnek szorosabb s bensőségesebb, mindenekelőtt nemzeti alapra épített, szűkebb életüket.

Mindezzel hosszú éveken át soha sem vétenek a Burschenschaft csodálatos rendszere

ellen, mely mindig impozáns volt hibáiban és erényeiben egyaránt. Fő jellege u. i. az elzárkózottság volt, mely a bányászt, kohászt és erdészt már különös foglalkozásánál fogva is erősen elkülönítette s áttörhetetlen fallal választotta el a más foglalkozásúaktól mindig. E merrev elzárkózottságnak természetesen meg voltak a maga jó és rossz oldalai. Jó oldala volt, hogy senki a Burschenschaft keretében nem képezhetett individiumot, rossz oldala viszont, hogy a szeparálódás kizárta az idegenek rokonszenvét s számos ferde balítéletre adott alkalmat. Egy másik alapvető, szigorú törvénye volt a rend és föltétlen engedelmesség, mely szerint az egyénnek föltétlenül meg kellett hajolnia a köz előtt s a testvériség nevében minden viszonyok közt föl kellett áldoznia önállóságát.(3)

A Burschenschaft iratlan szabályai — mivel éppen ők teremtették — minden írott törvéynél jobban kötelezték a hallgatókat s dacára a 19. század forrongó világnézeti áramlatainak, a különböző egyesületek békésen élnek egymás mellett s ha itt-ott találkozunk is kisebb-nagyobb összeütközésekkel, azok inkább csak virtuskodások, melyek hamar elsimulnak.

Ezidőben, az 1830-as években alakulnak ki a selmeci bursszokások, születnek meg a szépséges melódiájú bursdalok s fejlődnek ki azok a jellegzetes, nemes selmeci diákvonások, melyek a Selmecen végzett akadémikust egész életén át kötelezték. Ezeknek lényege a Burschenschaft jelmondata, a „**Freiheit, Vaterland, Ehre**” volt, melyre a burs felesküdt s azt nemcsak az Alma Materen belül, de annak külsőben is, minden viszonyok közt állta. E diákélet főjellegzetessége az egymásiránti őszinte, állandó érdeklődés s a barátság legönzetlenebb ápolása volt, amivel lépten-nyomon találkozunk.(4) Így a rászorult szegény hallgatók éle-

(3) L. bővebben: Zivuska Jenő: A selmeci m. kir. Bányász és Erdészakadémia Ifjúsági Körének milleniumi emlékirata. p. 8.

(4) Arról a magasztos érzésről, melyet „selmeci” kollegialitásnak nevezünk, rendkívül szép szavai vannak Tassonyi Ernőnek, Aki a párját keresi című regényében, (p. 251—252.) hol a következőket írja: „Egy különös szent érzés az, amelyet nem tud igazán csak az átérezni, aki valamikor itt volt Selmecen akadémikus. Az ódon

(1) L. bővebben, Faller Jenő: A Bánya-, Kohó- és Erdőmérnökhallgatók Ifjúsági Körének multjából. „III. A Deutschen Gesellschaft in Schemnitz.” III. (1943.) évf. 11—12. sz.

(2) L. bővebben: Faller Jenő idézett munkáját. „IV. A Selmeci Magyar Olvasó Társulat.” Bástyánk. IV. (1944.) évf. 1—3. sz.

tének megkönnyítésére a Burschenschaft vezetősége havonta gyűjtést rendezett, a hazautazni nemtudóknak utiköltséget adott, a betegek mellé éjjel-nappalra ápolókat rendelt stb. De számos, sok más, példás cselekedetben nyilvánult meg az egymásiránti rendíthetetlen barátság és szoros összetartás, mit a patinás bányaváros kis keretei csak még szorosabbra fűztek, úgyhogy a diákság szoros közösségben élt mindig a város érdemes lakóival. Ezért nem volt Selmecen soha elesett, magárahagyott, hacsak nem tett valami jóvátehetetlent a közösség ellen.

A Burschenschaft hivatalos helyisége egyébként már első időktől kezdve a Szentháromság-tér keleti, alsó sarkán előreugró, manzardtetős, későbbi Szitnyay-ház első emeletén lévő „**Aranybányamécshez**” címzett kávéház (Kaffeehaus zur Goldene Grubenlicht) volt(5) melyet tulajdonosáról, a fogalommal lett **Stelz Flórián**ról, ki 55 éven át szolgálta ki az akadémikusokat, „**Flóris**”-nak hívták. Itt zajlott le több évtizeden át a hallgatók baráti életének minden mozzanata, itt tárgyalta és intézte ügyes-bajos dolgait, itt gyülekezett kivonulásaihoz s volt hivatalos helyisége a Burschenschaft keretén belül létesült összes egyesületeknek. Bejárata fölött — mely az épület Rózsa utcái frontján, a volt Bányatörvényszék déli sarkára nézett — hatalmas sárgaréz bányamécs lógott, melyet esténként meggyújtottak s helyiségeibe, — mint **Tassonyi Ernő** írja „**Aki a párját keresi**” című selmeci vonatkozású regényében — négy-öt lépcsőn kellett lemenni. „Idegen akár kitörhette a nyakát rajta. Nem is ment oda filiszter, kizárólag a bürsök gyülekezőhelye volt. És mintha színszerű akart volna lenni, benne még nappal is, ott bujkált a sötét, mint valami bányában.”(6) (Tudjuk, hogy a kávéházból robbant ki 1848 tavaszán a Burschenschaft első szétszakadása, mely esemény vezetett aztán a leobeni és pribrami bányászati akadémiák alapításához

Az 1848-as évekig u. i. minden zökkenő nél-

bányaváros sajátos, méllázó hangulata, a gondtalan könnyelműség; az első diákszerelem mámore; a sötét aknák mélyén a lélekben támadó szorongó érzés, valama nem mindennapi, különös ragaszkodó szeretet; az érdekek nyűgétől ment nemes, önkénytelenül támadt baráti érzés, az érzéseknek s hangulatoknak ki tudná mennyi áradata benne van abban a hatalmas szent érzésben, amelyet ez a két szürke szó takar: Selmeci kollegialitás... Ezt csak érezni lehet!...”

(5) L. bővebben : Faller Jenő : A selmeci bányász-akadémikusok. Bástyánk. II. (1942.) évf. 7. sz.

(6) L. Tassonyi Ernő : Aki a párját keresi. p. 36.

kül folyt a diákság élete Selmecen, bár a nemzetiségi mozgolódás erősen érezhető volt már az akadémikusok körében is. Negyvennyolc tavaszán aztán, amikor hirtelen országosan robbantak ki a nemzetiségi törekvések, egész természetesen a Burschenschafton belül is megmozdulnak a különböző egyesületek, melyek — mint előzőkben mondtam már — alapjában véve elsősorban a nemzetiségi összetartozáson épültek föl. E mozgalmak színhelye elsősorban a Burschenschaft helyisége, a Flóris-féle kávéház lett, melynek bejárata fölé aztán egy napon a magyar zászló mellé az összes nemzetiségek kitétték lobogóikat. Erre jegyezte meg pár nappal később — pontosan május 22.-én — a városi tisztújító gyűlésről arra hazamenő Jendrassik Miksa bányatanácsos néhány társaságában lévő magyar akadémikusnak, hogy miért tűrik a kék-fehér-piros, tót zászlót kapujukon s hogy a magyar zászlót méltóbb helyre kellene tűzni. Jendrassik kijelentését, mint tudjuk, rosszakaratúan elferdítve adták vissza a Burschenschaft vezetőségének s így történt, hogy a fölizgatott osztrák-németek és más nemzetiségű hallgatók magukra vonatkoztatták s május 14.-én az akadémia igazgatóságának — 133 akadémikus aláírásával — bejelentették az akadémiáról való azonnali kilépésüket.(7)

Míg a város szívében fekvő „**Aranybányamécshez**” címzett kávéház — mint látjuk, elsősorban hivatalos helyisége volt a Burschenschaftnak — addig szórakozásai, hivatalos estélyei, az úgynevezett Schachttágok, már az 1830-as évektől kezdve a városon kívül fekvő „**Schacht**”-kocsmbában zajlottak le, mintegy fél-évszázadon át.

A sárgára meszelt Schacht, a Szélaknai kapun túl, a róm. kat. temető fölött állt, a Felsőrónára vezető, zezgúgos köves út mentiben.(8) Eredetileg a Neuschacht, helyesen Erzsébet-aknáknak volt a rendelőhelyisége, emeletén az üzemvezető lakott, földszintjén az irodák, rende-

(7) I. bővebben : Faller Jenő I. számú jegyzet alatt idézett munkáját.

(8) Róth Gyula : A selmeci diákkéletről című munkájában (Bástyánk III. (1943.) évf. II. sz. p. 4.) azt írja, hogy a Schacht „a város nyugati szélén magasan fennállott a Tanadhegy gerincén, ugyan azon, amelynek egyik kimagasló kúpján a leányvári boszorkánynak, Rössel Borbálának híres vára, a Leányvár pompázott.” E helymegjelölés teljesen hibás, mert a 914 m. magas Tanad hegyet, nem is Selmec, hanem a tőle mintegy 4 km. távolságban fekvő Szélakna fölött találjuk s a Leányvár sem áll annak egyik kimagasló kúpján, hanem a város egyik kisebb magaslatán, **szomban** a Schachttal.

löhelyiség stb. huzódtak meg. Néhány lépéssel tovább ott állt mellette a járgánnyal fölszerelt kőralakú, régi aknaház is, mely azonban már az 1810-es évek óta üzemen kívül volt helyezve. Zivuska Jenő: A selmeci m. kir. Bányász- és Erdészakadémia Ifjúsági Körének milleniumi emlékirata című munkájában rendkívül barátságosul írja le a kocsmát és annak környezetét(9), holott mi, akik még ismerjük a Schacht öreg épületét, tudjuk, hogy az Selmec egyik legszebb pontján áll s tekint le ma is méltóságteljesen az alatta fekvő városra. Bejáratánál a fal mellett még az én diákkoromban is széles lócák terpeszkedtek, melyekről fönséges kilátás nyílt a selmeci szűk város völgyre, a Kálváriára, a kisiblyei pompás hegyoldalakra s a büszkén meredő Szitnyára. Nemcsoda, ha a diákság szívesen tanyázott e helyen, hol egyébként teljesen zavartalanul szórakozhatott.

I. kép. A „Schacht” 1843-ban. — C. Mangold pozsonyi rézmetsző rajza a Selmecen, 1843-ban megjelent „Erinnerung an Schemnitz” című daloskönyv címlapján. — A kép előterében két bursot látunk, kik közül a baloldali hosszúszerű, tipikus német pipát tart kezében. A kép jobboldalán, elől a kőralakú járgány, vagy aknaház, annak folytatásában a „Schacht” emeletes épülete, melynek földszintjén tanyáztak a bursok. A kép háttérét a Szélnaknára vezető jegegyékkel szegélyezett, árnyas út, illetve a Szitnya meredek csúcsa képezik.

A kocsmá belseje már mostohább s mint ránkmaradt a következő elrendezésű volt: Bejárata a nagyterembe nyílt, mely fölött belülről a mindenható „Tempus” szó volt festve, mely szónak, mint tudjuk Selmecen nemcsak értelme, de hatalma is volt. Ha u. i. egy burs egy kapható tárgyra, vagy bármi másra kimondta a „tempus” szót, úgy azt mindenki az övének tekintette, még akkor is, ha soha nem nyúlt hoz-

megmozdulásig. Ekkor hasadt ketté először a kollegiális egység s szakadtak el egymástól a legjobb barátok. Amikor azonban szabadságharcunk befejeződött s 1850. jan. 2.-án újból megnyíltak az Alma Mater kapui, mint varázstűtésre, tértek vissza a régi cimborák, kik — elsősorban lovag Russegger József (11) cs. kir. miniszteri tanácsosnak, az akadémia akkori igazgatójának tapintatos figyelmeztetésére — a régi bajtársias szeretettel szorítottak kezét. És újból megkezdődtek a Schachttagok s a régi bursdalok még sohanemhallott közvetlenséggel csendültek fel újra.

(9) L. idézett munkáját p. 14, ahol a következőket írja: „A felső Selmecen a város kapuján kívül egy aknaház mellett áll a már rozoga Schacht kocsmá. Kopár, sziklás helyen, a lehető legrosszabb feljáróval, úgyhogy csodálkozunk: miképp volt kedve s téli időben elszánt-sága az ifjúságnak ezt a nyaktörő utat megtenni. Talán elzárkózottságának, talán ötletem kedvének volt kifejezője ez az elszigetelt kúria?”

(10) L. Tassonyi Ernő idézett munkáját p. 75—76.

(11) Életrajzát l. Faller Gusztáv: A selmeci m. kir. Bányász- és Erdészakadémia évszázados fennállásának emlékkönyve. p. 269—272.

A szabadságharc utáni szomorú évek rendkívül kedveztek a németeszellelű Burschenschaftnak, mely, míg a magyar diákság bánatos letargiába süllyedt, könnyen toborozta tagjait s dominált Selmecebányán. Keretein belül csakhamar újra éledt a „**Deutschen Gesellschaft in Schemnitz**“, annál is inkább, mert a **Selmeci Magyar Olvasó Társulat** 1848-al megszűnt s az elnyomatás szomorú napjaiban nemakadt kezdeményező a magyar nemzeti eszme föltámasztására. Rossz kiskocsmákba jöttek csak össze a magyarok s tiltott dalok éneklése mellett bungsongtak esténként. Hűségese társaik voltak ebben a lengyelek és olaszok, kik közül pl. Francesco Zampari bnh-t a Bezirkscomissär, a „rebillis“ Kossuth nótáért 1856-ban le is csukatott s ki végül is megszökött hazájába, Garibaldi zászlaja alá (12). Néhány éven át a „Deutschen Gesellschaft in Schemnitz“-en kívül semmi más egyesület nem működött akkor, ez viszont a Burschenschaft többi tagjaival ezidőben élte virágkorát. A bursok, mint 48 előtt, térden felül érő, magasszárú csizmában (Kanonenstiefel), német tányérsapkával, hosszúszárú sváb pipákat szívtak s mellükön a Burschenschaft zöld-fehér hímzett szalagját hordták a Burschenschaft jelmondatának érdekes rajzú jegyével(13). Szórakozóhelyük, mint előbb a „**Kaffehaus zur Goldenen Grubenlicht**“ és a „**Schacht**“ voltak s a Burschenschaft szokásai soha nemlátott méreteken virultak. Amikor azonban a magyar hallgatók újból megmozdulnak a Burschenschaft is szűkebbre húzza össze kereteit s tagjai 1858-ban a „**Verbindung Schacht**“-ba, vagy egyszerűen „**Schacht**“-ba tömörülnek. Az egyesület nevét a Burschenschaftot jelképező Schacht kocsmától nyerte s már magában véve ez is azonnal elárulja, hogy tagjai a „**Schachtisták**“, a Burschenschaft szellemének voltak leteleményesei. . . . A Schacht kezdetben féltékenyen őrizte a Burschenschaft szokásait s ezzel a német szellemet, azonban rövidesen tudomásul kellett vennie, hogy a magyar hallgatók új,

(12) L. Zivuska Jenő idézett munkáját. p. 10.

(13) A bursok általános viselete a „gruben“ volt, melyhez kemény gallért és csokor nyakkendőt hordtak. Bányainget (Bergkittel) az 1840-es, 50-es években csak a tanárok és bányatisztek, akadémikusok csak ritkán viseltek. Mellüket a jobb vállon átvett fehér-zöld-fehér (Silbergrün) bursszalag díszítette, melyre a magyarok keresztbe piros-fehér-zöld nemzetiszínű szalagot varrtak. A burschszalagra legfelül a Burschenschaft jelmondatának jegye, alatta viselőjének vulgója, a beiratkozás és valetálás éve voltak hímezve.

magyarvilágot akarnak Selmeceen és az akadémián.

Ugyanis 1862. okt. 12.-én Hermann Emil, Kubacska Hugó, Mikó Albert, Schneider Samuel és Wagner Vilmos bnh-ök kérvénnyel fordulnak az akadémia igazgatóságához, hogy

2. kép. Selmeci „Schachtista“ bursviseletben, 1876-ban. (Szerző gyűjteménye.)

egy magyar „**Társalgó és Olvasó Kör**“ létesíthessenek. Tekintve, hogy a tanárikar pártolólag terjesztette föl az új magyar egyesület alapszabályait, a budai m. kir. Helytartótanács 1863. máj. 21.-én kelt 36.323. sz. leiratában jóvá is hagyta azokat, úgyhogy a **Társalgó és Olvasókör**, mely röviden **Általános Társaság**nak nevezte magát, meg is kezdte működését(14). Tekintve azonban, hogy az új egyesület sem tudott szabadulni a Burschenschaft szellemétől s gyűléseinek és előadásainak nyelve a német maradt, tagjai közül 54-en 1871. okt. 29.-én otthagyták az egyesület közgyűlését s Kovács Gyula bnh. vezetésével megalakították az **Akadémiai Olvasókört**, az első, kimondottan magyar bajtársi egyesületet.(15)

(Folytatás köv.)

(14) L. Zivuska Jenő idézett művét. p. II.

(15) L. Faller Jenő: A Bányai-, Kohó- és Erdőmérnök-hallgatók Ifjúsági Körének multjából. II. „Az Akadémiai Olvasókör.“ Bástyánk, III. (1943.) évf. 9—10. sz.

Jog vagy kötelesség?

Vajúdik a világ. Új kor hajnalhasadásán állunk. S ma mindenki pattanásig feszült idegekkel lesi, várja, milyen lesz ez az új kor? Jobb, igazságosabb, békésebb? Vagy oly gonosz, oly embertelen, mint a most letűnő kor? Úgy-e, már benned is felvetődött ez a kérdés? S próbáltál választ is adni az egyre égetőbbben eléd meredő kérdésre? Tanulunk, küzdünk, dolgozunk, hogy egy szebb, boldogabb kor méltó katonái lehessünk. De vajjon szebb lesz-e ez az új kor, mint a mostani?

Talán csodálkozni fogsz, ha azt mondom, hogy erre a felelet rendkívül egyszerű. Nem kell szakemberekhez fordulnod, nem kell hadijelentéseket, politikai sakkhúzásokat lesned, csak egyszer mélyebben önmagadba tekintened.

Majd, ha egy estén, ha kamarádban, hová nem ér el a világ zaja, a csend magányában újra eléd mered a probléma, a most születő kor problémája, — tekints önmagadba, s adj választ magadnak erre a kérdésre: Mi számomra az élet? Jog-e, vagy kötelesség?

Mert ezen fordul meg minden! Új eszmeáramlatok lelkesíthetik az emberiséget, befolyásolhatják tetteit, de, hogy új, jobb, szebb világ szülessen, ahhoz lélekben kell megváltoznunk. Egy nagy lelki átállításra van szükség. A kérdés pedig ez: Jog-e, vagy kötelesség számodra az élet?

Vizsgáljuk meg csak mélyebben, mi volt a felfogása erről a kérdéstről a most letűnő kor embereinek?

Úgy-e ez?

„Jogom van élni. Ha már akaratomon kívül beleszóppentem ebbe a kutya világba, akkor most jogom van az élethez. Élni, élvezni akarok. Úgyis oly kevés élvezetet nyújt a világ. Megragadom tehát azokat, amiket kínál. Amiket elérhetek. Hírnév! Gazdagság! Szerelem! Ezek az én ideáljaim, céljaim! — Fontos az én, **saját magam**, azután jön csak minden más. Az én mindenekelett. Istenem a has és a nő! **S élek a mában.** Úgy, ahogy tudok, úgy, ahogy nekem a legjobb. Ki törődik a holnappal? Majd csak lesz valahogy! — S ki törődik **mással**? Az én a fontos! Más csak azért van, hogy nekem szolgáljon. Nekem teremtdött, nekem kell hogy szolgáljon a világ! Minden, de minden, ami a világon van. Ember és állat, élő és élettelen azért teremttettek, hogy nekem szolgáljanak. Mert nekem élnem kell! Nekem jogom van élni!”

S mi kell, hogy legyen a felfogása ugyanerről a holnap emberének?

„Ajándékba kaptam az életet. Hálásnak kell lennem tehát ezért. Hálásnak Isten s szüleim iránt. De ha ajándékba kaptam az életet, akkor annak, aki adta, valami célja volt velem. S nekem becsületbeli kötelességem, hogy hálamat úgy rójam le, hogy oly életet éljek, amely megfelel annak a célnak, amiért teremttetem. Kötelességem tehát élni, sőt kötelességem jól élni! De ez a jól nem azt jelenti, hogy önző egoizmussal, én-imádattal ne lássak mást, csak magamat. Be kell látnom, hogy habár az élet számomra Isten végtelen nagy ajándéka, én mégis csak egy parány vagyok a teremtés végtelen fenségében, kinek kötelessége, hogy fölülelkedve a kicsinyes önzésen, azzal nemesítse lelkét, úgy tegye boldoggá, örömtelivé életét, hogy másoknak adjon, maga körül szeretetet sugározzon mindenkire. S mivel ezzel boldogabbá teszi a saját, de a mások életét is, ez kötelessége minden embernek. Kötelességem tehát élni magamért is, de másokért: az egyesekért és a közösségért is. Számomra az élet **nem** lehet **önző jog**, hanem súlyos, **felelősségteljes kötelesség.**”

Boldogabb kor lesz-e a most vajudó világ szülőtte? — Ha minden emberben, vagy legalább is a nagy többségben győz az a felfogás, hogy az élet elsősorban mindenki számára kötelesség, s csak legfeljebb, ha már mindenkivel szemben megtetted kötelességedet, azután jog, akkor merem állítani, hogy a most elkövetkező kor jobb lesz talán minden eddigénél!

S ha nem? Akkor, nincs az a világmegváltó eszme, amely győztesnek vagy legyőzöttnek, szabadnak és elnyomottnak új világot, szebb, boldogabb jövőt tudna biztosítani. Akkor maradj minden a régiben. Mert **a világot nem eszmék, ideológiák, programok tudják megváltani, csak az emberek!** S nem az egyes emberek, hanem az egész emberiség.

A mi jövőnkéről van szó! A mi generációnk lesz az új kor első generációja. Nem várhatjuk sültgalambvárással, hogy más készítse, más formálja a mi világunkat! Tennünk kell valamit! . . . De mit? . . .

Testvérem! Elég volt a tespedésből! Elég a sültgalambvárásból! Elérkezett az utolsó perc, hogy magad vehesd kezvedbe sorsod irányítását, jövőd kialakítását! Hirdesd meg tehát **Te is** a harcot és állj közénk. Közénk, kik er-

kölcsi forradalmat hirdetünk. Ne félj, nem leszel egyedül. Sokan vagyunk! Láthatatlanul, névtelenül apró tüzeket gyújtunk magunkban mindennütt.

Gyújtsd fel hát Te is magadban ez a szent lángot. A szeretet és a kötelességteljesítés lángját! Hadd lobogjon, világosítsa a sötétségben,

hadd gyújtson lángra másokat is!

Ma még csak szikrák, mécsek vagyunk. De többen, egyre többen! S egyszer majd ez a sok, apró, pici láng egyesül, összefog!

S az új ifjúság szent máglyája elolthatatlanul lobog majd útjelzőül, iránymutatóul az eljövendő koroknak. — emh. —

Probléma.

Szülőházamban voltam praxiban. Jól ismerem a vidéket, hiszen itt jártam gimnáziumba. A munkásság lelkét, felfogását is mondhatom, hogy körülbelül jól ismerem. Mégis valami olyasmí történt nyáron, ami megingatta ezt a hitemet, s úgy éreztem, hogy nem ismerem eléggé őket. Történt pedig a következő eset:

A vállalat, amelynél praxiban voltam, saját kebelén belül egy szociális társulatot alakított, mely első szent királyunk nevét viselte. A szociális társulat célkitűzései közé a legszebb, legkézzelfoghatóbb szociális akciók tartoztak: Kultúresték rendezése, mely a munkásság szellemi színvonalát emeli, kultúrházak, sportpályák, leventeotthonok, munkásfürdők létesítése, üdülőtelep a Balaton mellett, nyaraltatási akciók, autóbuszkirándulások az ország minden részébe, stb., stb., s végül minden tagnak egy kertes családi házat ígér! Mindezért a munkás havibérének 1.5 százalékát kérik tagdíjul, ami igazán csekély összeg, tekintve, hogy egy vájár keresete kb. havi 280—340 P.

Mikor a kiáltványt elolvastam, úgy éreztem, végre elindulunk a szociális fejlődés útján és egy üdítő lélekzetet veszünk, mely friss vérkeringést hoz ereinkbe. A kiáltvány szavazásra szólítja fel a munkásságot, akarja-e a társulat felállítását vagy sem? A válasz, úgy vártam, hogy csakis igen lehet. És mi történt? Volt olyan bányász, amelynek munkásai csaknem 90 százalékban nemmel szavaztak. Az, aki nemmel szavazott, bátran jött mondani, hogy nem! Hogy neki nem kell semmi sportpálya, olvasókör és családi ház! Aki igennel szavazott, félve mondta, nehogy a másik fél meghallja.

Az igaz, hogy az összes bányász munkásainak több mint 50 százaléka igennel szavazott, de úgy érzem, hogy ez is silány eredmény, hiszen minden munkásnak feltétel nélkül igennel kellett volna szavaznia. Hiába magyaráztuk egy néhánynak, hogy micsoda előnnyel jár egy

ilyen szociális társulat felállítása, hitetlenkedve rázták fejüket!

Mi az oka? Talán műveletlenség, esetleg más. Nem tudunk talán eléggé az ő nyelvükön beszélni? Oroszországban a mérnök agitátoriskolába is jár, ha elvégezte az egyetemét. Miért nem állítanak fel itt nálunk egy tanszéket, mely a munkáslélekkel, szervezéssel foglalkozik. Nem agitátor iskolát gondolok, kommunista szellemmel, hanem egy tanszéket, mely a munkás és tömeglélektant, szervezést, egyesületalakítást, stb. tanítana. Hiszen ilyenre néha legalább van olyan szüksége a bányamérnöknek, mint a műszaki tudásra. Németországban a szociális gondozást az állam vette a kezébe, itt Magyarországon a vállalatok kebelében a mérnök veszi át a szociális nevelést, mely csak úgy történhet sikerrel, ha a műszaki tudás mellett erre is előkészítik.

Bercsényi Lajos b.m.h.

ŐSZI CSEND.

Boldog, méla, őszi csend,
A szíved már elpihent.

Lelked, mint a tiszta tó,
Holdas, fényes, csillogó...

Eltűnt minden földi kép,
Benne csillag képe ég.

Sárga, hulló, őszi lomb,
Halkan mélán szól a gong.

Álom szárnya megsuhan,
Elszenderülsz boldogan.

A sóhajod elhaló;
Való álom, — tűnt való.

Országjáró Kamaraszínház Sopronban.

Hlatky László kamaraszínháza viszonylag igényes műsorral szerepelt Sopronban. Három darabról szeretném elmondani azt a hatást, amit bennem keltettek. Dario Nicodemi: Árnyék, Herczeg Ferenc: Az utolsó tánc és Zilahy Lajos: A szűz és a gödölye. Mind a három középontjában a család áll; csak a környezet más, a felfogások különbözők. Az árnyékban a betegség rontotta meg az emberek viszonyát. Herczeg egy asszony öregedéstől való félelméből csinált bonyodalmat, Zilahy darabjában az egészséges emberek jó- és rossz ösztöneinek a harcát látjuk.

A művészi értéket Dario Nicodemi szűrte le legvilágosabban, legérthetőbben, amikor az a hősnő, akivel az egész darabban együtt érzünk, mondja ki önmagán az ítéletet: „árnyék” a férje mellett az az asszony, aki nem tud férjének gyermeket adni. A feleség éveket tartó betegsége indokoltá teszi férje viselkedését, hogy szeretője van titokban. Ezt az indokltságot betegségével a feleség is érzi; de szereti urát, és ezért akar meggyógyulni, hogy boldoggá is tegye. Érzi, hogy szeretője van férjének, de nem mondja meg neki senki, és ő illúziókban ringatja magát. Hazudik önmagának s ezért török össze teljesen, amikor megtudja a valóságot. Az író itt mutatja meg az ön és mások ámtításának bűnös voltát: a férj gyengédségből, szánalomból nem tud őszinte lenni, a feleség szerelemből, jóságból ragaszkodik álmiaihoz. Ez a viselkedés a végén mind a kettőjüknek súlyos fájdalmat okoz: mindketten beismerik hibájukat s ezért nem válik méreggég bennük a sorsuk, és ezért tudjuk megbocsátani a házasságtörő asszonynak a tettét is. Az emberi törvényekért másodrangú szerepet tulajdonítunk a tételes törvényeknek.

Herczeg Ferenc darabjában hősnőjének: a szép Jucinak ez a kijelentése jellemző: Félek a büntől, de vágyom a „tűz” után. Ez az állásfoglalás aztán szinte provokálja a sima beszédmodort, amely „szégyell” kimondani valamit, de sejtetni mindent szabad neki. Hogy egészséges embertől mennyire távol áll ez a felfogás, azt nem szükséges bizonyítanom, hiszen az egészséges gondolkodás alapfeltétele: az őszinteség és nyíltság hiányzik belőle. Az őszinte, emberi szenvedélyekből, törvényekből fakadó bünt nem tudom úgy elítélni, mint a csábítás modoros, undorító, kerülő útjait. Herczegre jellemző, hogy nem elítélő, hanem védőbeszédet

ad az ilyen nő szájába: „nem történt semmi, csak komédia volt az egész.” Komédia volt, hogy férfiakkal flörtölt az építész felesége, hogy felment egy férfi lakására, és ez még nem lenne baj; hisz ott tényleg nem törtéthetett semmi, de érzi ez a nő az utálatot önmaga és a környezete, akár az udvarlója vagy udvarlói iránt? Nemcsak azt érzi, hogy megöregedett, és csak az őszülő haja miatt mond le flörtjeiről. Felületes ismeretére vall ez a felfogás a léleknek: hatása is nulla. A jellemei sem jöhetnek a lelkünkbe: a férjnek egyetlen tulajdonsága a férfiatlansága; legalább szeretettel ruházta volna fel az író, de még amit szeretetből kellene csinálnia, azt is megalkuvásból csinálja. Legegészségesebb még a szép Juci leányának alakja: gondolatai is egészségesek, szinte nem illekednek a környezetébe. Boronkayból hiányzott a csábítókra jellemző erő, dinamizmus, fölény, inkább fáradtnak látszott, aki szórakozásból udvarol a nőnek és nem vágyai, szenvedélyei hajtják felé. Evvel a felfogással nem tudom azonosítani magamat, csak elítélni tudom.

Zilahy egy anyagilag független és művelt család keretében rántja le a leplet társadalmunk egy részéről. Darabjának első részében az aktív, következetes jellemek teremtenek környezetet maguk köré. Az intelligens munkás és lelkiismeretes keerskedő egyensúlyozni tudja a részben könnyelmű, részben bűnös emberek ellentéteit: éppen szilárd jelleménél, elveinél fogva. Ebben a környezetben az ösztönös gondolkodású, művelt női lélek természetesen és jól érzi magát; s ha bűn van is: lappangva jár, szégyelli magát. Amint azonban gyengül az öreg családapa jelleme, úgy szabadulnak feljebb a társadalom salakjai, és lesznek hangadók a jóság és józanság rovására. A silányság feltörő munkáját a véletlen, az anyagi összeroppanás teszi teljessé: evvel megindulhat a közönséges, bűnös emberek környezetalakítása. Olyanná lesz a környezetük is, min ők: nyíltan és leplezetlenül tart szeretőt a férj, nem tagadja bűnös szerelmét a férje előtt sem az asszony, sőt az aljasság legmagasabb fokára is képes: egy gerinctelen, de alapjában nem rossz fiatalembert ejt meg bűnös szerelmével. Ezt a társadalmi romlottságot Zilahy sokszor nagyon élesen, és nem egyszer bántó jelenetekkel festi; de a harmadik felvonásban ki is mondja rá az ítéletet, mert következőkép rossz lehet az a társadalom, ahol a lelki finomság örületbe hajszolódik;

ahol a gyakorlatiatlan, de jó emberek nyomorban sínylődnek, ugyanakkor elkopott vagyónából terjed és erősödik a bűn. Zilahy nem mond ítéletet szóban erre a társadalomra, de az ítéletet éreztik akkor, mikor az utolsó jó embert is elvezeti a romlott, bűnös emberek közül; ez a legnagyobb ítélet: önmagára hagyni egy bűnös társadalmat, megújíttatni életmódját.

Mindent összevetve, hálásak lehetünk Hlatky László társulatának; Sándor Anna tökéletes volt minden darabban; Az Árnyék elején

bizonytalan volt ugyan, de később minden darabban megtalálta a kellő hangot. Kétségtelenül színésszel állunk szemben, hiszen homlok-egyenest ellenkező szerepeket is tökéletesen játszott. Péterffy Antal és Simon József is megfelelték a Sándor Anna nivójának. A műsor összeválogatását is helyeselni tudom, adjanak mindenkől, hiszen a mai színházbajáró közönség ízlését nagyon nehéz kielégíteni; a jóknak nem ártanak a rosszal, viszont a másik réteget is kielégítik.

Gulyás Jenő.

Testedzés.

Sopron város asztali tenisz bajnoksága.

Március hó 18—19.-én rendezte a soproni MAFC Sopron város 1944. évi asztali tenisz bajnokságát a városi tornacsarnokban. A verseny iránt igen nagy érdeklődés volt az ifjúság körében. Következő versenyszámok voltak: 1. Egyéni, 2. Páros, 3. Csapat.

Összesen 9 csapat indult, ebből a Műegyetem 4 csapatot indított, kettőt a Teológia, kettőt a Leventék, egyet a Liceum. Csapatversenyben első négy helyezést a Műegyetem érte el.

Részletes eredmények a csapatbajnokságban: 1. Műegyetem A) (Szilágyi, Fényes, Máthé). 2. Műegyetem C) (Brokes, Kálmán, Völgyi). 3. Műegyetem B) (Érsek, Plander, Pozsgay). 4. Műegyetem D) (Gazdag, Székely, Werner.)

Páros bajnokságban 11 csapat indult. 1.

Szilágyi—Fényes (műegyetem), 2. Deme—Hernád (teológia), 3. Pozsgay—Plander (műegyetem), 4. Érsek—Völgyi (műegyetem).

Egyéni bajnokságban 25 induló vett részt. Sopron városi bajnoki címét ez évben is Szilágyi Iván (műegyetem) nyerte, Fényes Tiborral (műegyetem) szemben, aki második helyezést ért el. Holtversenyben harmadik lett Hernád (teológia) és Lágler (liceum). Külön ki kell emelni Lágler-t, aki igen jó stílusú és tehetséges játékos, mint ifjúsági versenyző kítűnően megállta helyét és negyedik helyre futott be Sopron város asztali tenisz bajnokságában.

A díjakat dr. Szádeczky Kardoss Elemér professzor úr, a Sportkör tanár-elnöke április 15.-én a SMAFC tisztújító közgyűlésén fogja kiosztani. A nyertesek emlék plaketteket kapnak.

Máthé Endre, szak. o. v.

Hírek.

A Borsodi Asztaltársaság szokásos havi szakestélyét rendezte meg március 11.-én. A borsodiak, már a múltban elhatározták, hogy minden összejövetelükre más más asztaltársaságot fognak meghívni. Ez alkalommal a Tatai Asztaltársaságot látták vendégül. A szakestély első részében Felföldi Zoltán kmh. a kohászat mai állásáról adott rövid tájékoztatót. E komoly eszmefuttatás után a szakestély bővelkedett a váratlanabbnál váratlanabb eseményekben s a legjobb kedvben érték el a zárórát a

közben testületileg megjelent Pápai Asztaltársasággal együtt.

Választmányi ülés volt március 13.-án. Az elnök beszámolt a múlt választmányi gyűlés óta a Kör életében történt eseményekről, majd áttertek az időszerű kérdések megbeszélésére.

Köszönettel tartozunk Kosáryné Réz Lola írónknak is, hogy „Perceg a szű” c. regényét selmeci üdvözlettel Ifj. Körünknek ajándékozta. A regény néhány lapjáról a selmeci bányász praktikánsokról is olvashatunk.

„Slavonia” magyar faipari R.-T

Vásárol:
erdő- és fakitermeléseket.

Elad:
fűrészelt keményfát és falemezeket.

Budapest,
X., Kerepesi-út 29. szám alatt.

LATINÁK JENŐ

gép-, szerszám- és kovácsológyár

Budapest, X., Monori-u. 2—4.

Telefon: 149-009, és 149 080.

Bányagépalkatrészek, bányaberendezési cik-
kek — Mechanikai emelők 2—20 t. teherbírásra.
Csőperemek DIN és MOSZ szerint, minden nyo-
másfokozathoz. Idom és odorkovácsolás.

B E R M U N K Á K

BENEDEK ATTILA

kohómérnökhallgató nagysikerű katonadala

„Visszavárlak”

kotta és szöveg kiadóhivatalunkban kapható.

Közzét, rajzfelszerelést

Horváth Kálmán

könyv- és papírkereskedéséből

Müller Paulin-utca 6. — Telefon: 1-58.

Szegedi Lemezgyár és Faipari Rt.

Szeged.

Központi iroda: Csanádi-utca 1. Telefon: 10-47.

Vásárol:
Bükk-, hárs-, éger- és jávor-rönköket.

HISZ CUKRÁSZDA

Várkerület 83 sz.

Telefonszám 863

Szép és izlées kivitelű nyomtatványt készít a

KIRÁLY NYOMDA

SOPRON, RÁKÓCZI F.-U. 13. TELEFON: 354.

A magyar igazságért küzd az

Új

Sopronvármegye

Tisztább magyarságért
küzd a

Magyar Út

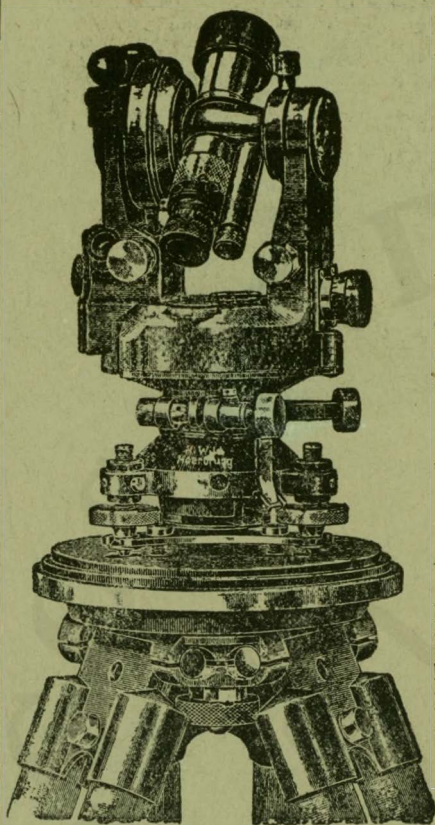
Állandóan raktáron:

Monopol rajzpapírok, Castell írónok,
Pelikán radirok, töltőtolltinták és tusok.
Celluloid-vonalzók, háromszögek, preci-
ziós körzők, logarlécek és rajztáblák, stb.

Egerváry-nál, Erzsébet-u. 9.

Wild Heerbrugg T O Jeli
TÁJOLÓS TEODOLITJA.

Egyszerű és tájolós teodolit egyetlen műszerben egyesítve.

Végtelen egyszerű kezelés és szabályozás.

Mindkét kör leolvasása 1' pontossággal.

Optikai koincidenciás mikrométer a tájoló és vízszintes kör leolvasására.

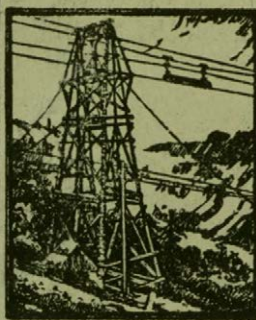
Súlya tokkal: 3,4 kg.

Ezen műszer, tekintettel különleges előnyeire, kiválóan alkalmas tájolóval való sokszögelésre, fotogrametriai alapponthemerésre, építkezési célokra stb.

„GAMMA“

finommechanikai gyártmányokat árusító kft.
Budapest, IV., Apponyi-tér 1. Tel.: *180—873.

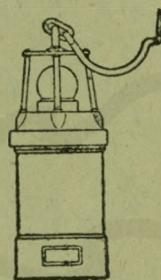
Sodroaykötélpályák, bányai ipari mechanikai szállítóberendezések, bányasikló és felvenők, villamos csigasorok

Roessemann-Harmatta

Budapest,
III., Római-fürdő.

A legnehezebb üzemi viszonyok között is jól használhatók a

WOLF-rendszerű

elektromos- vagy benzínüzemű
sújtólégbiztos

BÁNYALÁMPÁK.

Szalay István rt.

Budapest, V., Váci-út 48/a—b.

Telefon: 29—90—70.

**Mindig
nívós műsor**

a

Városi Moziban

A
mozikultúrának
úttörője
az

ELITE-MOZGÓ

A szerkesztésért és kiadásért felelős Kardos Árpád. — Nyomatott Király-nyomda, Sopron. Cégt.: Gáspár Zoltán.